ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXVI
Број 712
21. август 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

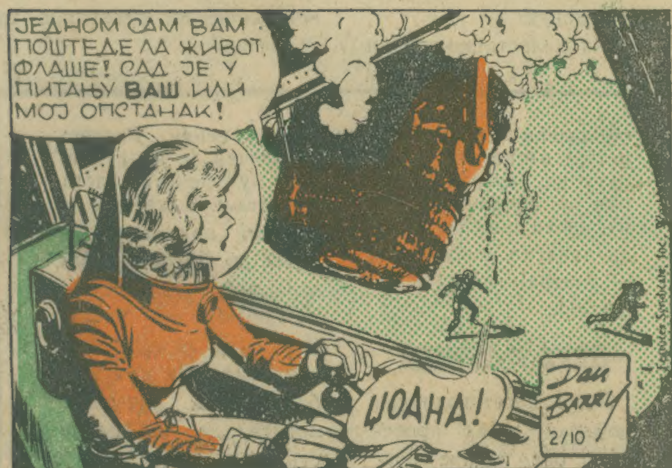

Dan Barry

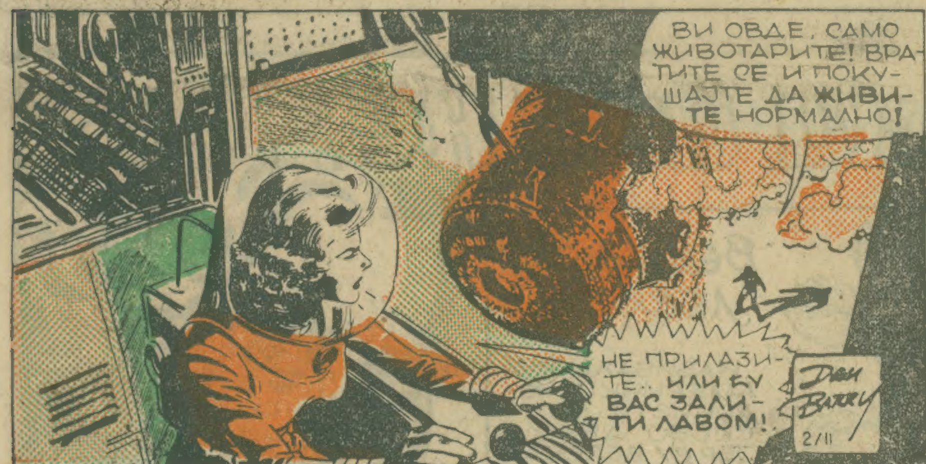
ФЛАШ ГОРДОН

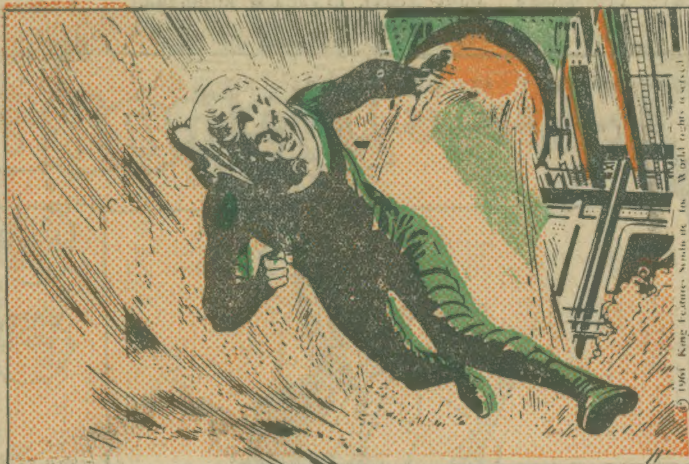
ЕНО ГА!
ТРЕНУТАК, ГОРДОНЕ! ПРИЧЕКАЈТЕ!

НЕЋЕТЕ СЕ ДОМОЋИ ШОАНЕ! МИ ЋЕМО СЕ ЗА ТО ПОБРИНУТИ! ВРАТИТЕ СЕ У ЗОНУ СУМРАКА!
АКО СТЕ ЈОЈ ПРИЈАТЕЉИ, НАГОВОРИТЕ ЈЕ ДА СЕ ПОДВРГНЕ ЛЕЧЕЊУ! ОНА НЕ МОЖЕ ЗАУВЕК ЖИВЕТИ ОВДЕ!

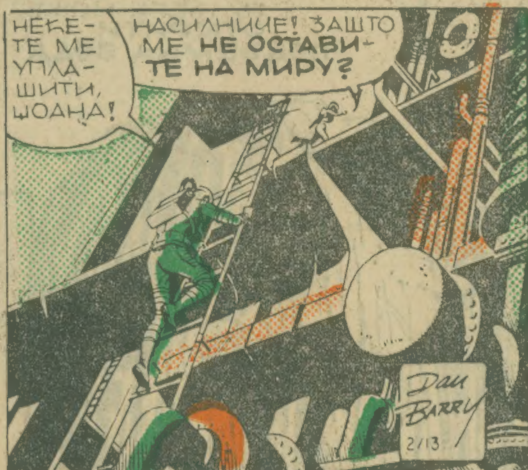

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРВИ ТУНЕЛИ...

Историчари тврде да је први тунел, дугачак око један километар, био прокопан пре 4.000 година испод реке Еуфрат.

Први модеран тунел био је пробијен на југу Француске у времену од 1679. до 1681. године. Његова дужина износила је 157, ширина — 7, а висина — 8,5 метара.

Први железнички тунел саградили су Енглези на прузи која пове-

зује Ливерпул и Манчестер. Радови су трајали од 1826. до 1830. године. Пројект за овај тунел израдио је проналазач парне локомотиве Џорџ Стивенсон.

... И КАЛЕНДАРИ

У европским земљама већ у 17. веку људи су се служили календарима који су били израђивани на дрвету. Њихови сопственици вешали су их као украсе на зидове соба у којима су примали госте.

Мали дрвени календари чак су ношени у џеповима на прслуку.

Веома често календари су израђивани у облику дршке на штаповима.

Древни календари имали су облик квадрата чија је свака страна представљала по једно тромесечје. Зарези који су означавали дане били су, изузимајући недеље, исте величине. „Недељне“ цртице биле су дебље и нешто дуже. Празници су означавани нарочитим знацима. Тако је, на пример, звездица означавала Богојављење, срце — празник Богородице, кључеви — Петровдан. Неки календари били су раскошни и стајали су веома много.

Природне лепоте наше земље

МАВРОВСКО ЈЕЗЕРО

МАВРОВСКО језеро је највеће вештачко језеро у СР Македонији. Оно лежи на месту некадашњег пространог поља, по којем су македонски сточари напасали своја стада оваца. Језеро има површину од 12 кв. км. Највећа му је дубина код велике земљане бране — 40 м. Браном је спречено отицање вода Мавровске реке, а доведен је и горњи ток реке Радике. Воде тих река и неких мањих потока испуниле су басен Мавровског језера, које може да задржи 282 милиона куб. м воде. Али, од тога се може корисно да употреби 199 милиона куб. м. Та вода отиче кроз тунел дугачак 8 км и са висине од 500 м пада на турбине ХЕ „Вруток“. После тога она покреће турбине и ХЕ „Равен“, а затим, за време сушних месеци, наводњава плодни Полог.

ИСТОЧНИ ДЕО МАВРОВСКОГ ЈЕЗЕРА, ПОРЕД ПУТА КОЈИ ВОДИ КА ГОСТИВАРУ

У Мавровском језеру има пастрмки, које су пренете из Охридског језера. Поред обала су сагpађена пријатна одмаралишта. Мавровско језеро лежи на 1195 м надморске висине. Оно постаје све значајнији туристички центар СР Македоније.

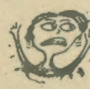
Лобања џиновског крокодила

На 180 километара од нигерског града Агадеса ископана је лобања—фосил једног огромног крокодила. Овај до сада једини потпуно очувани примерак испитиван је у палеонтолошкој лабораторији Париског музеја. Животиња је била изузетно дугачка — петнаестак метара, док данас крокодили не прелазе дужину од 10 метара. Према мишљењу стручњака овај крокодил је живео пре 90 милиона година.

Ово откриће навело је палеонтологе да на том месту и даље истражују. Резултат је био изнад очекивања: пронађено је налазиште фосила џиновских животиња из мезозојског (или средњег геолошког доба): риба, диносауруса (травоједа или месождера), игуана и корњача.

АНЕГДОТЕ

НЕПОЗНАТ

Француски књижевник Марсел Пањол одувек је волео да препричава доживљаје, своје или својих пријатеља. Тако је једнога дана причао да је пролазећи кроз неко село у Гардани, на реци Рони, његову пажњу привукао натпис на једној радњи: „Ема Бовари — трговац кројачког прибора“. Он уђе у радњу, затражи неке врпце и уз пут упита:

— Да ли познајете Гистава Флобера?

Изненађена, трговкиња која очигледно никад није чула за Флобера и његов роман, погледа га и упита:

— Не. А да ли тај господин овде одавно станује?

КРАТКОВИДИ ТОСКАНИНИ

Чувени диригент Артуро Тосканини био је јако кратко вид. Једном, после напорне пробе, Тосканини је свратио у најближи ресторан да би се окрепио. Када му је келнер донео јеловник, диригент је узалуд по свим џеповима тражио своје наочари. Најзад се сетио да их је оставио у концертној сали, на диригентском пулту.

— Молим вас, прочитајте ми која све јела имате на јеловнику — замолио је он најзад келнера.

— На жалост, сињоре, ни ја не умем да читам — са искреним жаљењем одговорио му је келнер.

ЗЕМЉОТРЕСИ И МЕСЕЦ

Пољски научници дошли су до закључка да су многи земљотреси на нашој планети у вези са положајем Месеца у његовој орбити.

Познато је да је Месец „одговоран“ за појаву плиме и осеке. Када плимски талас обилазећи нашу планету, наиђе на свом путу на унутрашњи напон у земљиној кори и још га повећа, може да дође до земљотреса — сматрају пољски научници.

ДЕТЕ У СЕНЦИ

Један десетогодишњи енглески дечак провешће ове године распуст у сенци. Разлог: алергичан је на сунце. Још у почетку лета родитељи, а касније и лекари, приметили су да се по његовој кожи појављују мехури чим се појави на сунцу. Све док не буду открили на који начин ће бити лечен, дечак ће морати да се клони сунца.

Ripley's® Веровали или не!

УБИО ПРОТИВНИКА БЕЗ ИЈЕДНОГ ХИЦА!

ФРЕДЕРИК ТУЕТ КОГА ЈЕ, ЗБОГ ЈЕДНЕ БЕЗНАЧАЈНЕ ПРЕПИРКЕ, ИЗАЗВАО НА ДВОБОЈ АРШАМБО НИВЛИЧ, ЊЕГОВ НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ, ПРИСТАО ЈЕ НА ДУЕЛ АЛИ ЈЕ **ИЗЈАВИО ДА НЕЋЕ ИСПАЛИТИ НИЈЕДАН ХИТАЦ. НИВЛИЧ ЈЕ ПУЦАО АЛИ СЕ ЊЕГОВ МЕТАК ОДБИО О ТУЕТОВО ОРУЖЈЕ И УБИО НА МЕСТУ — САМОГ НИВЛИЧА.**
ДВОБОЈ ЈЕ ОДРЖАН У БУЛОЊСКОЈ ШУМИ 1823. ГОДИНЕ

„МАЂИЈСКЕ“ ИГЛЕ

ОД 16. ДО 18. ВЕКА ЕВРОПСКИ НАУЧНИЦИ СУ ВЕРОВАЛИ ДА ДВЕ ИГЛЕ НАЧИЊЕНЕ ОД ИСТОГ КОМАДА ЧЕЛИКА И ПРОТРЉАНЕ ИСТИМ МАГНЕТОМ **УВЕК ПОКАЗУЈУ ИСТИ ПРАВАЦ — ЧАК И КАД СУ ДАЛЕКО ЈЕДНА ОД ДРУГЕ.** ИГЛЕ СУ ПОСТАВЉЕНЕ НА ОКРУГЛЕ ТАБЛЕ ПО ЧИЈИМ ЈЕ ИВИЦАМА БИЛА ИСПИСАНА АЗБУКА ЈЕР СЕ ВЕРОВАЛО ДА ЋЕ СЕ ПОКРЕТАЊЕМ ЈЕДНЕ ИГЛЕ ОД СЛОВА ДО СЛОВА ТА ПОРУКА МОЋИ ПРОЧИТАТИ НА ДРУГОЈ ТАБЛИ

4-18

Вештичјом леском

НАЗИВАЛИ СУ АМЕРИЧКИ КОЛОНИСТИ ЛЕСКОВО ДРВО ЈЕР СУ ВЕРОВАЛИ ДА СЕ ПОМОЋУ ЊЕГА МОЖЕ **ОТКРИТИ ПОДЗЕМНА ВОДА**

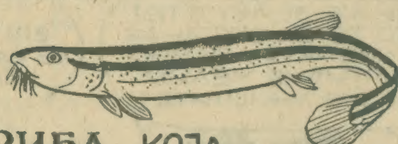
ЗЕЛЕНА ЗАВЕСА

У ЈАНГАБУРИ (АУСТРАЛИЈА) РАСТЕ ЈЕДНО СМОКВИНО ДРВО ЧИЈЕ ЈЕ ЛИШЋЕ ТОЛИКО ГУСТО ДА ЧИНИ ТЕШКУ ПРИРОДНУ ЗАВЕСУ

Адмирал ЏЕМС Х. ВИТШЕД
(1762 – 1849)

СТУПИО ЈЕ У БРИТАНСКУ МОРНАРИЦУ КАДА ЈЕ ИМАО 11 ГОДИНА А ПОСТАО ЈЕ ЊЕН ВРХОВНИ ЗАПОВЕДНИК **76 ГОДИНА КАСНИЈЕ**

РИБА КОЈА ПРЕДСКАЗУЈЕ ЗЕМЉОТРЕС

РИБА MISQURNUS FOSSILIS УВЕК ЛЕЊО ЛЕЖИ У МУЉУ ТИХИХ РЕКА **АЛИ ПРЕД ЗЕМЉОТРЕС УЖУРБАНО ПЛИВА ТАМО-АМО**
СВАКА СЕИЗМОЛОШКА СТАНИЦА У ИНДИЈИ ИМА ПО НЕКОЛИКО ОВИХ РИБА

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

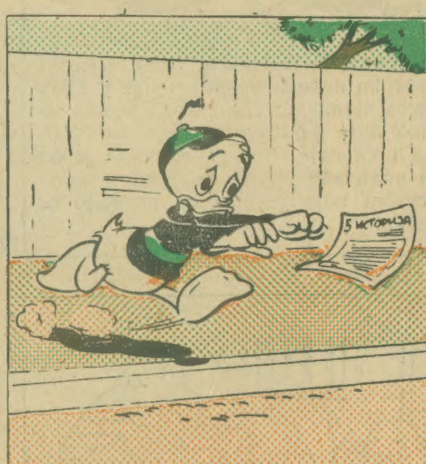

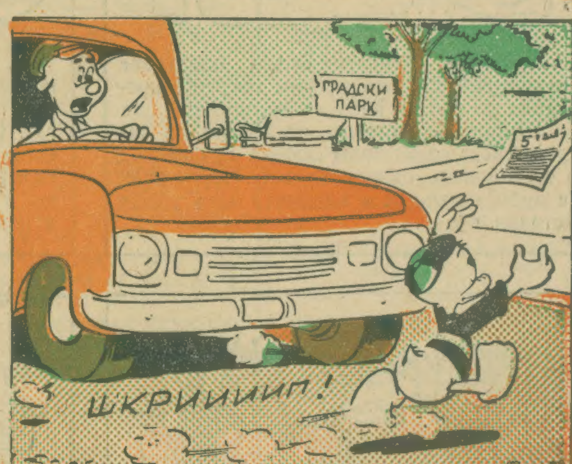

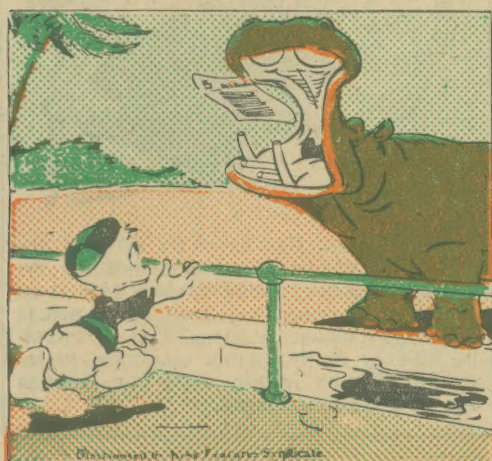

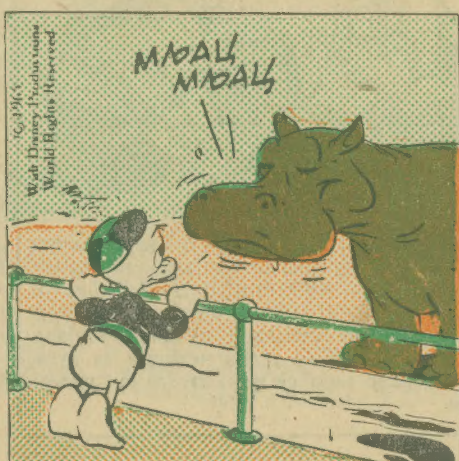

СПОРТ

УМЕСТО ДЕСЕТ, *претрчали* ТРИДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА

ПРЕ четрнаест година у околини Београда одржано је прво такмичење за првенство Србије у оријентационом кросу. Многобројни учесници дуже време су се марљиво припремали да помоћу бусоле и карте проналазе и решавају постављене задатке. Неки од њих су чак набавили и карте терена на коме је требало, по њиховим претпоставкама, да се одржи такмичење. Јер, обичај је да организатор чува у тајности место и предео одржавања приредбе. У рано јутро у јесен 1951. године, на београдској железничкој станици, окупили су се сви учесници и возом пошли на место одређено за такмичење. Сишли су у Рипњу и ту чекали почетак првенства.

Прва је са старта пошла екипа „Црвене звезде" у којој су се налазили атлетичари, тркачи дугих пруга. Иза њих, само два минута касније, пошла је екипа „Партизана", састављена такође, од тркача средњих и дугих пруга. И — настала је трка по беспућу. Атлетичари „Црвене звезде" хитали су да одмакну својим ривалима са видика, што пре уђу у шуму и ту сами покушају да реше постављене задатке и пронађу контролне станице. И ко зна како би се двобој двеју јаких екипа завршио да се један члан „Црвене звезде" није послужио лукавством. Треба знати да се и иначе у оријентационом кросу такмичари врло често довијају да на сваки начин сазнају место контролне станице и да су при томе мала лукавства тако рећи дозвољена.

После претрчаних 1.000 метара екипа „Црвене звезде" стигла је до једне групе дечака и девојчица, који су чували овце. Ту негде, према карти требало је да се налази судија на првој контролној тачки. Један од чланова „Црвене звезде" распитао се код чобана нису ли ту негде у близини запазили судију, или неко лице које би то могло да буде. Један од њих упро је прстом у брег и тркачи су заиста под једним дрветом запазили дим од цигарете. Судија, очегледно, није био опрезан. Онда је на сцену ступио онај лукави тркач „Црвене звезде". Најпре је упитао пастире за кога навијају, а они су, видећи на њему тренерку с натписом „Црвена звезда", углас одговорили: „За звезду". Онда им је он објаснио да ће ускоро до њих стићи тркачи, који ће на грудима носити натпис „Партизан" и уколико их упитају на коју су страну отишли тркачи „Црвене звезде" нека им покажу супротан правац.

И — све се одиграло по плану. Екипа „Партизана" је упитала чобане којим су правцем отрчали њихови противници. Кад су добили одговор заборавивши на карту и бусолу отрчали су у супротном правцу.

„Црвена звезда" је захваљујући обавештењу чобана брзо пронашла прву контролну тачку, а касније је имала сасвим лак посао да пронађе и остале контролне станице и стигне прва до циља. Јер, у оријентационом трчању најважнији и најтежи задатак је пронаћи прву контролну тачку. Све остало иде без много тешкоћа. Кад екипа не успе да реши први задатак њу захвати нервоза, а често и паника, и тада је неуспех неизбежан.

Атлетичари „Партизана" нису успели да пронађу све контролне станице а стигли су на циљ последњи, изгребани и уморни. Уместо да претрче десет километара, они су превалили три пута више и то без икаквог успеха. И то све зато што су више веровали чобанима него бусоли.

*

Оријентационо трчање или крос, како га многи називају, због такмичења које се одвија искључиво у природи и по разноврсном терену, тек последњих година почело је више да се упражњава у нашој земљи. Екипе или појединци на самом старту добијају карту, бусолу и задатке, које треба да изврше у току такмичења. Тако на пример у упутству пише: Први задатак: пронаћи прву контролну тачку, која се налази 1.250 метара од старта идући на запад испод коте 203. Други задатак: од прве контролне станице, где судија својим потписом овера долазак екипе и уписује време у посебан картон, пронаћи другу тачку која се налази у источном правцу удаљеном два километра од прве поред шуме а на 100 метара од коте 340.

И тако редом од станице до станице. На крају се проглашавају победници на основу постигнутог времена и успешно пронађених тачака на карти.

Догодило се у... Догодило се у... Догодило се у...

... **Сијера Невади.** Једно предузеће за дистрибуцију електричне енергије поставило је спојне каблове по шумама да би туристима пружили могућност да загреју своје електричне џакове за спавање и да користе разне апарате. Прикључак се добија када се у нарочиту касу убаци метални новац.

... **Флориди.** У један бар упао је негде после поноћи неки непознат човек и громким гласом повикао: „Ево вам иде супруга". Иако није изговорио ниједно име, више од половине гостију скочило је од стола и похитало према споредном излазу. У гужви која је настала изгубио се и незнанац.

... **Сиднеју.** Двадесет трогодишњи Џек Дин у размаку од неколико месеци проузроковао је две саобраћајне несреће. Поред новчане казне судија му је одредио да годину дана обавезно сваке седмице одлази у болницу да му ту покажу снимке жртава свих саобраћајних несрећа за последњих седам дана.

... **Корнволу.** Сопственици два мала путничка аутомобила исте марке, типа и боје, паркирали су своја кола пред неким надлештвом. Кад су по свршеном послу покушали да уђу свак у своја кола никако нису успевали да отворе врата. Помогао им је дежурни саобраћајац рекавши им да су побркали аутомобиле.

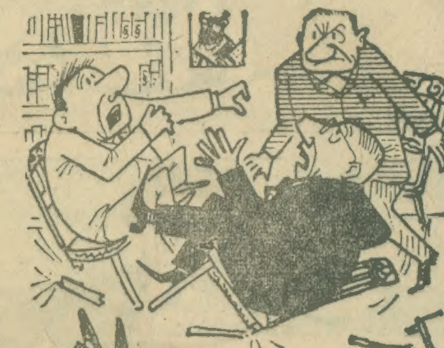
... **Колумбији.** Пошто је због неког ситног прекршаја морао да иза решетака проведе једну ноћ Џемс Брезијел је подигао повећи зајам да би за своје затворске „колеге" положио кауцију Захваљујући томе затвор је тог дана напустило 45 његових собних колега.

... **Вашингтону.** Књига са насловом „Методи за рачунање" дељена је као награда затвореницима који су уредно посећивали образовне курсеве органинзоване у затвору. Много касније управа затвора је открила да ова књига, поручена насумце, садржи неколико десетина савета за „обијање каса".

... **Њуарку.** На аеродруму је одјекнуо знак за узбуну: негде се налазила скривена нека темпирана бомба. Полицајци и ватрогасци претражили су сваки кутак и претресли све сумњиве путнике. Најзад је била нађена — једна четкица за зубе на батерију која се некако сама укључила.

... **Аризони.** Два адвоката која су дошла да потраже врховног државног тужиоца у његовој канцеларији и које је он понудио да седну, наједном су се нашла на поду. Касније се дознало да су столице које су се под њима поломиле управо враћене из једног казненог завода где су биле на оправци.

НАЈ, НАЈ...

Највећа библиотека на свету налази се у Москви. То је Лењинова библиотека која у својим књижним фондовима има 14,5 милиона томова.

Најплоднији драмски писац свих времена био је шпански песник Лопе де Вега. Живео је 83 године и за то време, поред многих романа, новела и есеја написао је 800 сценских дела од којих је 500 познато и данас.

Најкраћи бокс-меч одржан је 1946. године. Тада је боксер Ал Купер после свега десет и по секунди нокаутирао Ралфа Валтона.

Највећа ботаничка башта на свету налази се у Лондону. Она заузима простор од 110 хектара и у њој је скупљено 24.000 различитих врста биљака.

Први помен о билијару налазимо у стиховима француског песника Клемента Мароа који је живео од 1496. до 1544. године.

Највиша жичара на свету саграђена је у Совјетском Савезу на Кавказу. Жичара почиње на висини од 2.300 метара, а подиже кабине до висине од 4.100 метара.

Прву операцију слепог црева извршио је 1736. године Клаудијус Амијанд, хирург енглеског краља Џорџа II.

Највеће лишће на свету имају биљке из породице палми. Њихово лишће може да достигне дужину од 6,5 метара.

ЗАГОНЕТКА СТАРИХ ГРКА

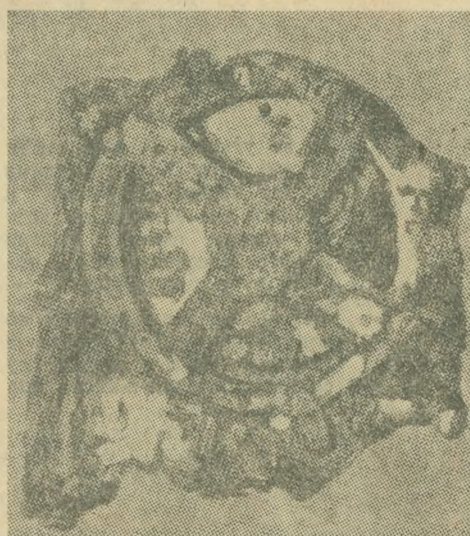
ТО се догодило године 1900. Рониоци који су извлачили сунђер са дубина били су принуђени да због буре баце котву крај малог грчког острва Антикитира. Када се време побољшало, наставили су рад на месту на коме су се затекли. Не зна се да ли су тада имали среће са сунђером, али се сигурно зна да је та бура за историју имала велику важност. У близини острва на дубини од око 60 метара, спужвари су пронашли остатке некаквог старог брода и у њему неколико одлично сачуваних бронзаних и мраморних статуа. Ти налази били су већ сами по себи сензација и изазвали су велико интересовање научника. Али, од даљих истраживања морало се тада одустати — гњурачка опрема тог доба била је несавршена.

★

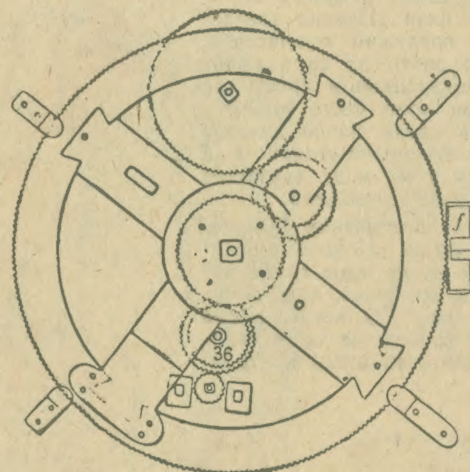
Разгледајући једном предмете који су пронађени код Антикитире сарадник Националног музеја Грчке археолог Валериос Стајис је запазио да се на неколико комада бронзе, који су сматрани за остатке некакве статуе, виде фрагменти као некаквог механизма. Заинтересовавши се за то, Стајис је наставио са истраживањима. Било је веома тешко одгонетнути какав је то механизам, пошто су фрагменти били покривени дебелим слојем наслага, које су скривале многе детаље. А чишћење је захтевало велику опрезност.

И лагано пред очима научника почео је да се „појављује" необичан механизам. Стајисову пажњу је привукла зарђала плоча. На њој су се видели некакви записи. То је већ олакшавало посао. Његово запрепашћење и радост били су огромни када је по облику слова установио да се налаз односи на први век пре наше ере. Механизам који је начињен у првом веку пре наше ере! То је изгледало готово немогуће. А каква је била намена тог механизма?

Прва и потпуно природна претпоставка била је да је тај механизам у ствари навигациони прибор. Други археолози су сматрали да је то минијатурни планетаријум је

ЈЕДАН ОД ЗАДЊИХ ДИСКОВА

РЕКОНСТРУИСАНИ ДИСК

дан од оних какве је, по тврђењу историчара, правио Архимед. Али тврдити нешто са сигурношћу било је немогуће.

Тако је почео дуг и сложен процес проучавања механизма и одређивања његове намене. Постепено су се откривали све нови и нови детаљи. Али, тек педесет година касније, амерички научник Дерек Де Сола Пајс успео је да реконструише општи изглед механизма (додуше не у потпуности, јер чишћење још увек није завршено) и одгонетне текст.

То је омања кутија са три круга и веома сложеним механизмом, који се састојао од најмање 20 зупчаника. Један круг се налази са предње, а друга два са задње стране кутије. Фрагменти тих кругова још нису у потпуности очишћени и они крију још многе детаље. Али предњи круг је већ у потпуности очишћен, тако да се већ сада може рећи чему је био намењен. Он има две скале; једна је непокретна и има на себи знаке Зодијака. Друга у ствари представља прстен који се окреће и на коме су исписани сви месеци године. Ове скале су подељене на степене.

Предњи круг је по свему приказивао годишње кретање Сунца међу сазвежђима, као и излазак и залазак јарких звезда и сазвежђа.

Задњи кругови су много компликованији по својој конструкцији и имају натписе који су нечитљиви. Доњи круг има три прстена који се окрећу, а горњи — четири. По натписима на доњем прстену може се закључити да је он показивао време изласка и заласка Месеца. Горњи круг даје информацију о изласку и заласку као и кретању свих планета Сунчевог система које су у то време биле познате старим Грцима: Венере, Меркура, Марса, Јупитера и Сатурна.

Полазећи од положаја тог прстена научници су закључили да је инструмент израђен отприлике у 82. години пре наше ере и да је коришћен око две године. На брод је инструмент стигао негде тридесет година пошто је био израђен. Несрећа се догодила отприлике 65. године пре наше ере. Судећи према свему, антикитирски прибор у ствари је астрономски часовник без регулатора рада, то јест специфична аритметичка машина за израчунавање која одговара геометријским моделима Сунчевог система какви су били познати Платону и Архимеду. На жалост, не зна се тачно да ли се прибор пуштао руком или аутоматски. Могуће је да се покретао и помоћу воденог сата — клепсидре, који се у старој Грчкој увелико примењивао и пре стварања овог прибора. Несумњиво је једно — прибор много подсећа на астрономске црквене часовнике који су

много израђивани у Европи у доба Ренесансе.

Ништа слично није сачувано из старих времена. Ни у научним текстовима, ни у литерарним делима нема ни помена о томе да су у старој Грчкој постојали слични прибори. Напротив, на основу онога што се зна пре би се могло рећи да такав прибор није могао да постоји.

Многи старогрчки апарати који су нам познати по описима, начињени су са много проналазачког духа али, по правилу, механички део им је изгледао релативно примитивно. Зупчаник је био познат старим Грцима, али су га они користили само у релативно простим и једноставним механизмима, на пример у воденицама. Чак и најсложенији механички прибори, које су описали Херон и Витрувије, имали су само једноставне зупчанике. Због тога није ни чудо што антикитирски прибор научници сматрају за потпуно савремен механизам — толико је он сложен и савршен, иако је начињен пре скоро 20 векова.

Настављамо серију кратких детективских прича од којих свака крије по један мали проблем који ви треба да решите. Напомињемо да овог пута решење загонетке не треба тражити само у тексту приче, већ и у цртежу којим је текст илустрован. За оне који не могу да нађу решење одговор дајемо у овом истом броју, само на четрнаестој страни.

Пријатан апетит

— Хм, занимљив случај — рекао је инспектор Вернер домаћици којој је управо неко украо две гуске ухрањене за празник.

— А сад ми, молим вас, испричајте све по реду.

— Била сам код суседке. Враћајући се кући приметила сам да су врата на шупи отворена. Убеђена сам да би лопов однео све гуске да га неки његов саучесник није упозорио. Јер, када сам излазила од сусетке чула сам како је неко зазвиждао.

— Значи, чули сте звиждук? — замишљено проговори инспектор. — Изгледа да ћемо се морати поближе упознати с овим младићем испред ваше капије — наставио је инспектор показујући на једног млађег мотоциклисту.

— Ништа нисам ни видео ни чуо — изјавио је мотоциклиста. — Ја сам се овог тренутка зауставио јер се нешто догодило са мојим мотоциклом. Судећи по свему, нешто није у реду са овом свећицом — и показао је свећицу коју је држао у руци.

— У вашем објашњењу нешто не одговара истини — рече инспектор Вернер. — Жао ми је, за време предстојећих празника уместо гушчијег печења мораћете јести затворску храну.

Зашто је инспектор Вернер осумњичио мотоциклисту за саучесништво у крађи.

Ко је преступник?

— Искрено говорећи, не знам — одговорио је благајник.

— Испричајте како се то догодило.

— То се збило под овим околностима. Пребројавао сам новац. Наједном је у соби настао мрак. Угасила се сијалица. Ставио сам столицу на сто, испео се и додирнуо сијалицу. Толико ме је опекла да сам се затетурао и пао на под. Неко време био сам без свести, а када сам дошао к себи, угледао сам читав овај неред. Новца није било. Одмах сам телефоном обавестио фабричку службу обезбеђења. Ето, то је све што вам могу рећи.

— Нестало је равно 2.056 долара. Два пута сам пребројао своту.

— Сумњате ли на некога? — запитао је инспектор Вернер.

— Оптужујем вас за крађу новца! Све што сте испричали чиста је измишљотина

Због чега је инспектор Вернер осумњичио благајника?

ЕУРЕКА

Инспектор Вернер и његова два помоћника гонили су преступнике. Траг их је довео до прозора једног подрума. Учврстивши за прозорски испуст уже, детективи су се спустили у подрум. Али, нису успели ни да се осврну када се зачује злурад смех и

уже које је висило с прозора, нестало је. Како се извући из закључаног подрума? Оценивши висину од пода до прозора, детективи су закључили да ће, ако се испну један другом на рамена, онај горњи моћи да досегне испуст испод прозора. Али, маколико се инспектор Вернер, који је био на врху, трудио никако није успевао да се домогне прозора. Још четири-пет сантиметара...

Детективима није остало ништа друго до да се помире са својим положајем и да, чамећи у подруму, стрпљиво чекају помоћ. Наједном је инспектор Вернер узвикнуо:

— Нашао сам излаз!

Шта је инспектор предложио својим колегама?

ТАЈАНСТВЕНИ ПРОВАЛНИК

— Када су отворили сеф, фото-апарат је шкљоцнуо, али због нечег снимак је веома нејасан — известио је инспектора Вернера наредник Флит. — Провалник је, очигледно, успео да искључи „блиц". Директор банке тврди да је он укључио апарат пре одласка службеника, негде око пет часова по подне. Ја мислим...

— Тренутак, Флит — прекинуо га је Вернер. — Дајте ми тај снимак.

Инспектор је пажљиво разгледао фотографију снимљену тајном камером која се активирала чим би се неко приближио сефу. На жалост, било је тешко разазнати било шта на снимку: тамна силуета човека у шеширу, с манатилом пребаченим преко руке (вероватно да би се сакрио коферчић са обијачким алатом). На фотографији није било никаквих детаља на основу којих би се провалник могао препознати. Међутим, фото-апарат је забележио време када је снимак био начињен: пет часова и 20 минута.

— Да ли се зна ко се после пет часова налазио у згради? — запитао је Вернер наредника.

— Тачно се зна: благајник, директор и дежурни електричар. Сву тројицу смо задржали...

— Онда је преступник у нашим рукама — промрљао је инспектор. — Флите, додајте ми мантил који сте нашли поред сефа.

— Ево га. Узгред буди речено, ниједан од ове тројице не признаје тај мантил за свој. А због чега мислите да мантил припада преступнику.

— Хм... Доведите ми сву тројицу.

— Молим вас, господо, обратио се он ухапшенима — да један за другим пребаците овај мантил преко руке и да тако пођете према сефу.

Директора, коме је мантил био очигледно кратак, инспекторов захтев није нимало збунио. Електричару, другом по реду који је пошао према сефу, мантил се малтене вукао по поду. Благајнику је мантил одговарао по дужини.

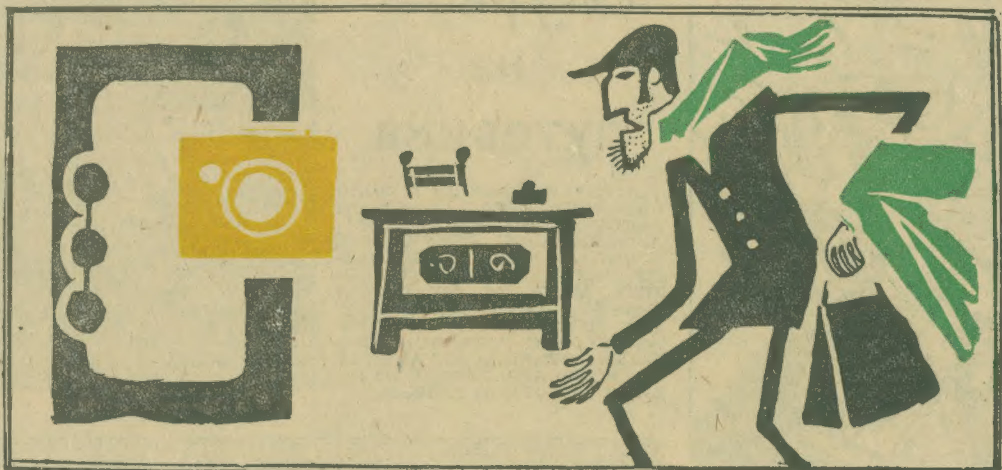
— Мишоловка се затворила — задовољно је узвикнуо Вернер.

— Како? — зачудио се наредник.

— Сада држимо у рукама необорив доказ о кривици једног од ове тројице.

— Какав доказ? — није схватио Флит.

Да ли сте ви схватили?

Скривалица

НА НАШОЈ СЛИЦИ, ПОРЕД ОНОГА ШТО ОДМАХ ЗАПАЖАМО, НАЛАЗЕ СЕ ЈОШ И: ПТИЦА, БУБА, РИБА, ДВА МОРСКА РАКА, МРАВ, ПАЈАЦ И БЕЛИ МЕДВЕД.

ПРВИ ВОЗ БЕЗ МАШИНОВОЂЕ

Јапанске државне железнице испробале су први воз без људске посаде. Овим електричним возом управља електронски мозак. Пробе са минијатурним моделима електричних возова вршене су још много раније. Међутим, сада је први пут испробан такав воз у „природној величини".

У одређеним временским размацима или када примети нешто необично, овај воз емитује одговарајуће сигнале које прима електронски мозак у контролном центру за проучавање технологије железница. Помоћу ових сигнала добијају се подаци о положају воза, евентуалним кваровима на прузи, о типу воза, његовој брзини и још много других неопходних података.

Чим електронски мозак прими податке прерачунава их, а затим одређује полазак воза, његова заустављања на станицама и брзину. Сва та наређења саопштавају се возу преко радио-таласа, а преко њих командном систему који је уграђен у воз.

Пробе су извршене са два електрична воза са по три вагона, на кружној прузи дугој километар и по.

Уређује Паја Патак

Умирио га

Паја Патак сврати на ручак у један познатији ресторан и поручи пиле. После неколико прогутаних залогаја зовну келнера и рече му:

— Драги мој младићу, шта сте ми ово донели. Па ово пиле је сама кост и кожа.

— Не узбуђујте се, госн' Пајо, замолићу шефа да дода и неколико пера...

Јака меморија

Један лекар психијатар жали се Паји:

— Што сам ја неки баксуз, да ми нема равна. Два месеца сам лечио једног пацијента да би му ојачала меморија, а он је заборавио да ми плати. А као врхунац свега ја сам сад заборавио како се он зове.

Расејаност

Дошао Шиља у полицију да би поднео пријаву против непознатих преступника који су му готово уништили кола.

— Однели су ми волан, ножну кочницу, педалу за гас, куплунг — набрајао је он нестале предмете.

Дежурни службеник обећао му је да ће предузети све да нађе преступнике. Међутим, после извесног времена на његовом столу зазвонио је телефон.

— Не треба ништа да предузимате — јављао је Шиља. — Аутомобил ми је у реду. То сам ја малочас погрешно сео на задње седиште.

Боље и то

— Рекла сам Шиљи — прича Белка Пати — ако ми не буде често писао да ћу се одмах вратити са одмора.

— И, да ли ти је писао?

— Како да не, два пута на дан!

Познато породица

Чувар у ботаничкој башти објашњава Микију и његовом сестрићу.

— Ова биљка припада породици бегонија...

Мића вуче за капут Микија и пита га:

— Ујка Мики, ко су ти, та породица?

— Псст! То су вероватно познаници овог чике. Отишли су сигурно на одмор, а цвеће су оставили њему на чување.

Зна он...

— Шта је, зар не умеш да звониш? — љутито се обраћа једна пролазница малом Гаји који ју је, возећи бицикл по тротоару, мало закачио.

— Умем ја да звоним — одговори јој Гаја — али још нисам научио да возим.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

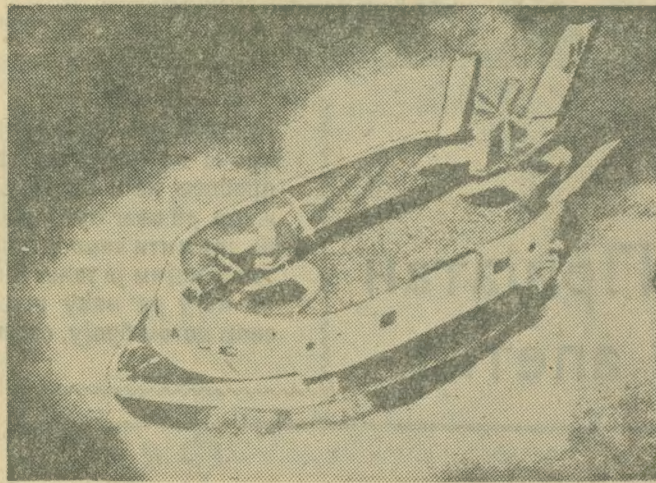

ВОЗИЛО за сваку прилику

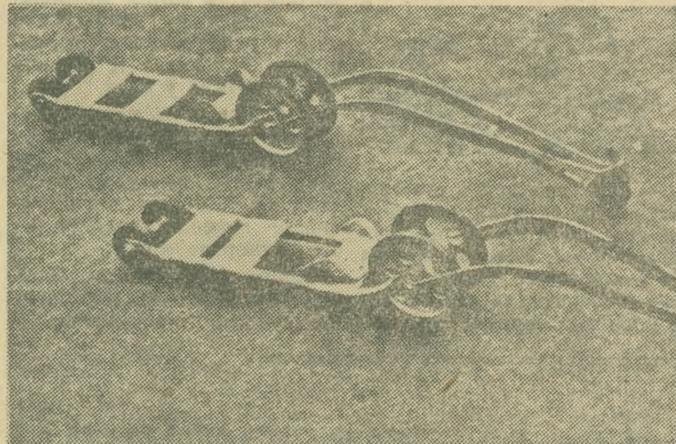
ЛЕТЕЋИ МОСТ

ПРОЈЕКТ ТУНЕЛА ИСПОД ЛАМАНША ПОНОВО ЈЕ ВРАЋЕН У АРХИВУ МАДА ЈЕ СВЕ ДОНЕДАВНО ИЗГЛЕДАЛО ДА СУ СВЕ СУМЊЕ И СПОРОВИ ПРЕБРОЂЕНИ. ВЕЗА ИЗМЕЂУ КОНТИНЕНТА И ОСТРВСКЕ ЕНГЛЕСКЕ ОДРЖАВА СЕ, КАО И ДОСАД, ФЛОТОМ. ФЛОТА ЈЕ НЕДАВНО ДОБИЛА ПОЈАЧАЊЕ: ЛЕТЕЋИ МОСТ, ВЕЛИКУ ТЕРЕТНУ ПЛАТФОРМУ НА ВАЗДУШНОМ ЈАСТУКУ КОЈА ПУТУЈЕ СА ОСТРВА НА КОНТИНЕНТ И ОБРАТНО. БРЗИНОМ ОД 140 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС МОЖЕ СЕ ПРЕБАЦИТИ 660 ПУТНИКА ИЛИ 330 ПУТНИКА И 25 ДО 30 АУТОМОБИЛА.

ЛЕТЕЋИ МОСТ КОНСТРУИСАН ЈЕ У ЕНГЛЕСКОЈ.

ЛЕТЊЕ СМУЧКЕ

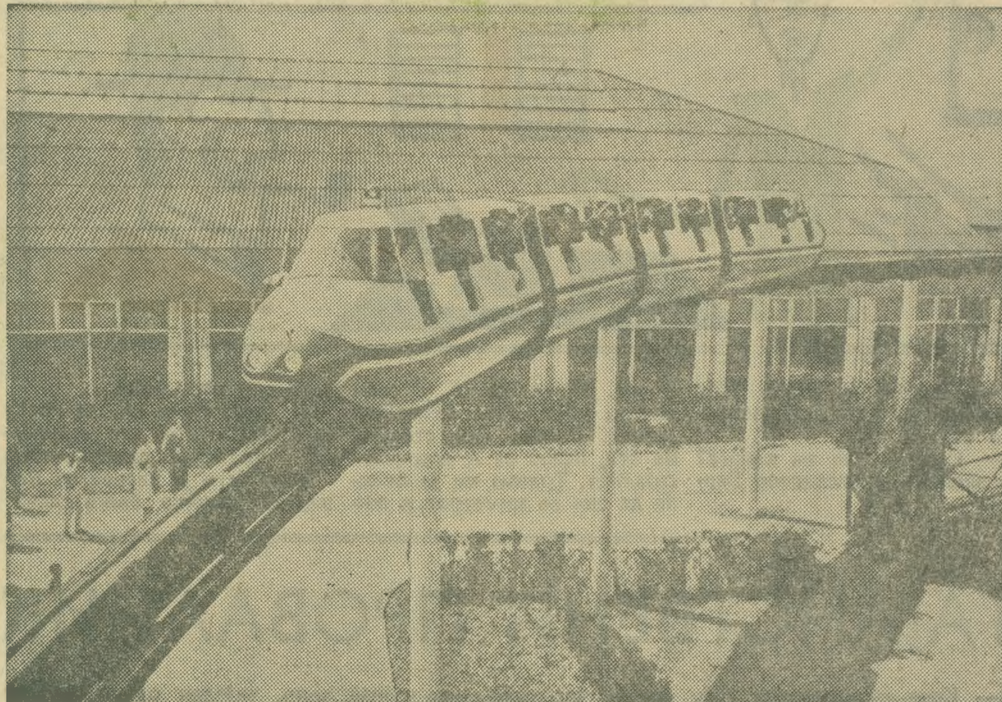

ЧИТАВОГ ОВОГ ЛЕТА, КОЈЕ ЈЕ ВЕЋ НА ИЗМАКУ, ПО АЛЕЈАМА МОСКОВСКОГ ПАРКА КУЛТУРЕ И ОДМОРА „СОКОЉНИКИ" ПРОМИЦАЛИ СУ СМУЧАРИ ОТИСКУЈУЋИ СЕ ПАЛИЦАМА КОЈЕ ИМАЈУ ГУМЕНЕ ВРХОВЕ.

ТО СУ ТРЕНИРАЛИ УЧЕСНИЦИ ТАКМИЧЕЊА У „ЛЕТЊЕМ СМУЧАЊУ" КОЈИ СУ ЗА ТО ИМАЛИ СМУЧКЕ-КОТУРАЉКЕ КОНСТРУИСАНЕ У РАДИОНИЦАМА МОСКОВСКОГ ВАЗДУХОПЛОВНО-ТЕХНИЧКОГ ИНСТИТУТА.

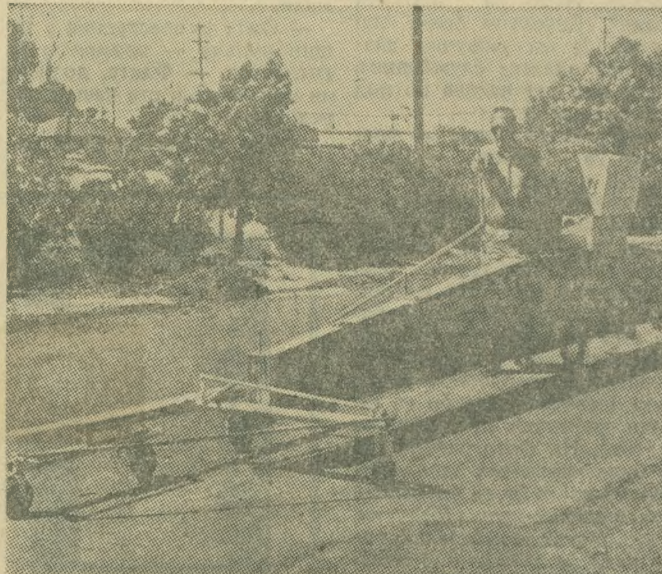
СМУЧКЕ-КОТУРАЉКЕ ИЗРАЂЕНЕ СУ ОД ДУРАЛУМИНИЈУМА. СВАКА СМУЧКА ИМА ПО ПЕТ ТОЧКОВА ОД КОЈИХ ДВА ВЕЛИКА ИМАЈУ И МЕХАНИЗАМ ЗА КОЧЕЊЕ ТАКО ДА ЈЕ КЛИЗАЊЕ УНАЗАД ОНЕМОГУЋЕНО.

НА ЈЕДНОЈ ШИНИ

У „ЛЕТЊЕМ РАЈУ" ПРЕДУЗИМЉИВОГ ЕНГЛЕСКОГ ПЛЕМИЋА ВИЛИЈА БАТЛИНА НАЛАЗИ СЕ ЗАСАД ЈЕДИНА ЈЕДНОШИНА ЖЕЛЕЗНИЦА У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ КОЈА СЕ КРЕЋЕ БРЗИНОМ ОД 50 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС. У ЧЕТИРИ ВАГОНА ОВЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ 150 ПУТНИКА.

За сигурност на путевима

„ПРОФИЛОГРАФ" ЈЕ ВОЗИЛО НАРОЧИТЕ ВРСТЕ. ИАКО ГА ЊЕГОВИ КОНСТРУКТОРИ, КАЛИФОРНИЈСКИ СТРУЧЊАЦИ, НАЗИВАЈУ ВОЗИЛОМ, НА ЊЕМУ СЕ НИКАД НИКО НЕЋЕ ВОЗИТИ МАДА ЂЕ МУ МНОГИ ВОЗАЧИ ВИТИ ЗАХВАЛНИ. ЈЕР, ПРОФИЛОГРАФ ЈЕ УРЕЂАЈ КОЈИ С НАЈВЕЋОМ ТАЧНОШЋУ ОТКРИВА НЕРАВНИНЕ НА НОВОСАГРАЂЕНИМ ПУТЕВИМА И АУТО-ПУТЕВИМА.

РЕТРОВИЗЕР КОЈИ „ВИДИ“ ОБРНУТО

На слици је проналазач М. Фејар са својим проналаском за аутомобиле „превизером“ — који омогућава возачу да „заобиђе“ погледом возила која се крећу пред њим. Са овим уређајем може се претицати и камион без опасности од упадања у „маказе“. Проналазак се састоји од призме чија једна страна је обрезана у облику сочива.

ПТИЦА КОЈА БЛЕДИ

У џунглама Јужне Америке живе птице тукани које домороци називају још и „ждерачима бибера“. У породицу тукана спада и једна птица лепог црвеног перја које на киши изгуби боју. Ова појава је, срећом пролазна: сићушне жлезде у телу птице старају се да на сунчевој светлости перје поново блесне својим јарким црвенилом.

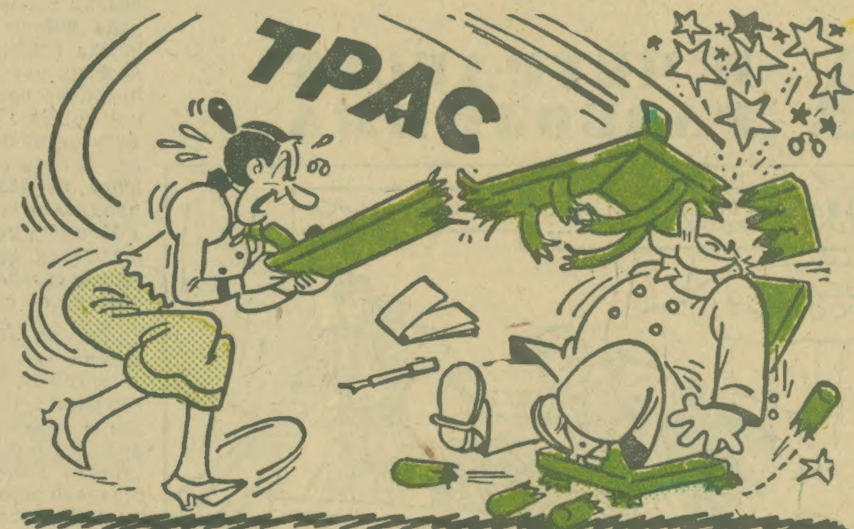

МАЧКА РИБОЛОВАЦ

МАЦА СЕ ВРАЋА СА „РИБАРЕЊА“

Мачка о којој ћемо вам причати зове се просто Маца, а њени синови Сивко и Црни. На први поглед не би се рекло да се у ма чему разликује од других мачака. Међутим, разлика постоји и то велика — ова мачка лови рибу.

У области Бом, у Вару у Француској, постоји велики базен пун риба. Маца као и све мачке воли рибу и оволика количина морала је да привуче њену пажњу. Данима је Маца долазила до ивице базена и с чежњом гледала у ову недокучиву посластицу. Једнога дана кад више није могла да издржи и кад јој је апетит постао јачи од страха скочила је у воду, ухватила рибу и у зубима је изнела на суво где ју је у сласт појела.

Као и свака друга добра мајка Маца се потрудила да овој вештини научи и своје синове.

Овај редак и у свакoм погледу необичан призор веома је забаван и занимљив: мачке као да и саме знају да им је ова врста лова забрањена и због тога припремају читав церемонијал. Маца као вођ породице почиње прва с ловом. Најпре се приближи води, обазриво у њу умочи једну шапу да би проверила температуру, затим се потпуно умири с очима упртим у базен. Изненада, она креће, гњура... и излази из воде са рибом у устима. Сивко и Црни, такође долазе на обалу. Они чекају да се вода умири после мајчиног лова и рибе почну наново да се крећу тамо-амо. Мање вешти од мајке, деси им се покаткад да остану празних — шапа.

Да ли су ове три мачке једине риболовци? Не, тако бар каже писац овог чланка узетог из француског часописа „Природа“. Он наводи случај мачка који живи на једном имању у чијој се близини налази рибњак. Овај мачак се приближи до ивице рибњака и умртви све до тренутка кад се нека риба не нађе у његовом домашају, а онда је тако вешто лупи шапом да она одскочи на обалу, као што то раде и медведи риболовци.

СИВКО СЕ СПРЕМА ДА СКОЧИ ЗА МАЈКОМ, ДОК ГА ЦРНИ КРИТИЧКИ ПОСМАТРА

ТРИСТА ВИЦА УДОВИЦА

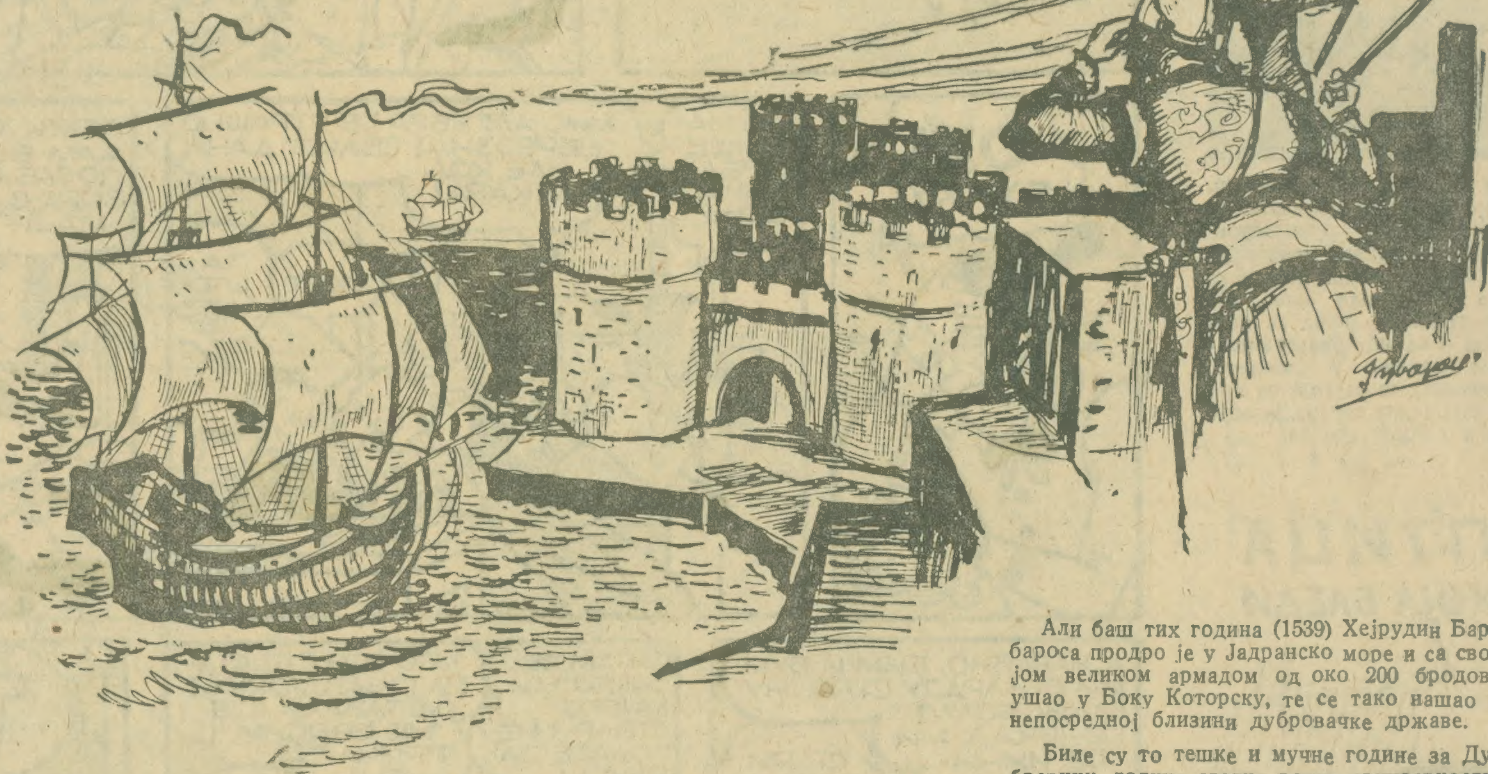
ОСТРВО Лопуд у древној Дубровачкој републици било је једно од најбогатијих. На њему је била развијена бродоградња, а и велик део трговачких бродова, који су прославили дубровачку морнарицу, нарочито у XVI веку, припадао је Лопуђанима. Чувени Михо Працат (Працатовић) био је Лопуђанин: поморац и бродовласник, потом банкар, и једини грађанин Дубровачке републике коме је она за време свог хиљадугодишњег трајања подигла брончани споменик (попрсје) који се и данас налази у предворју Кнежевог двора. Овај обичан лопуђански пучанин својим завештањима богато је задужио аристократску Дубровачку републику, као ниједан од њених владајућих властелина.

Михо Працат, као и остали дубровачки власници бродова, стицали су своје богатство у 16. веку, у време великих поморских сукоба између Европе, нарочито Шпаније, и турскога царства. Изузетан положај Дубровника, који је својом вештом дипломатијом извојевао да буде повлашћен у трговини на Леванту, турском средоземном истоку, и на западу, у оном делу Средоземља којим је овладала Шпанија — учинио је да су његови бродови могли слободно да плове Средоземним морем, да стижу све до татарских области око Крима и Азовског мора, а исто тако и у енглеске луке на Атлантику; да уплове у Темзу пред сам Лондон, где су Дубровчани имали своју трговачку колонију и свог конзула. Шеснаести век представља најсјајније доба дубровачке трговачке морнарице и поред свих узбудљивих и историјски ванредно значајних збивања која су била пресудна за престиж на Средоземном мору. За превласт су се бориле две огромне европске силе: Шпанија и Турска, а мали Дубровник у том великом историјском метежу успео је да и поред свих недаћа и угрожавања, кад се чак радило о његовом „бити или не бити“ — изиђе као победник, пребогат у материјалном богатству и сјајан у развијању на свим културним пољима.

Вековима је на острву Лопуду постојала изрека: „Триста Вица удовица“, што значи да је три стотине жена само тог имена обудовело у некој великој несрећи која је задесила њихове мужеве, поморце на дубровачким бродовима, негде на далеким морима и у туђим земљама. Тај догађај наводно је била катастрофа шпанске морнарице цара Карла Петога у алжирској луци на чијој су страни учествовали дубровачки бродови (1541), и то против чувеног турског гусара и морепловца Хејрудина, по риђој бради названог Барбароса (Риђобради).

Шпанија је у 16. веку била велики заштитник Дубровачке републике и давала јој изузетне трговачке повластице, нарочито у својим јужноиталијанским и сицилијанским поседима. На шпанском двору увек се налазио понеки дубровачки поклисар који би се по налогу своје Републике залагао да се заштите и одобре старе трговачке привилегије ове мале словенске државице, а по могућности добију и нове. Цар Карло V, као и сви његови наследници током 16. века, излазио је у сусрет дубровачким молбама. У дубровачком предању је ипак најживље остао у сећању овај цар који је пуних четрдесет година помагао Дубровчанима да чувају своју слободу и да проналазе себи нове изворе прихода. За њега се причало да је дубровачке поклисаре због старине њихове државе сматрао себи равнима, па им не би допуштао да пред њим стоје откривене главе већ би им рекао: „Кубрас вос“! — Покријте се“! Али и поред све своје бриге о Дубровнику, он је од његових вештих и богатих помораца тражио и извесне услуге, нарочито у ратним потребама на мору: или да својом морнарицом послуже као снабдевачи шпанских бродова, или чак да са својим бродовима учествују у поморским биткама.

На Средоземном мору Карлу V највише је јада задао „беглербег свих мора“ — како је султан Сулејман Величанствени назвао освајача Алжира и Туниса, бившег гусара Хејрудина Барбаросу. У великој поморској бици код Алжира у шпанској армади налазило се, наводно, и тринаест дубровачких бродова, и сви су страдали. Тако говори предање. Међутим, архивски подаци, који би требало да потврде ту велику погибију дубровачких помораца пред Алжиром не помињу је ниједном речи. Губитак толиких бродова и великог броја људства морао би бити забележен. Али, података нема. У то време дубровачка влада већа о другим питањима: о набавци жита, о слању својих бродова у Јужну Италију, Турску, на Левант (Египат Сирија, Мала Азија), — сасвим као у мирно време, као да се ништа трагично није десило.

Али баш тих година (1539) Хејрудин Барбароса продро је у Јадранско море и са својом великом армадом од око 200 бродова ушао у Боку Которску, те се тако нашао у непосредној близини дубровачке државе.

Биле су то тешке и мучне године за Дубровник, године сталне ратне приправности. Све до градских бедема порушене су куће, посечени воћњаци и маслињаци, искрчени виногради како непријатељ не би могао да нађе никаквог заклона. Дубровник ипак није страдао од „ужасног беглербега свих мора“ великог турског адмирала Хејрудина Барбаросе, који је поштовао његову самосталност. Напротив: Дубровник је неизмерно страдао од припадника такозване Свете лиге, која је, додуше, склопљена да би ратовала против „неверника али је највише угрозила и оштетила хришћански Дубровник. У пљачкању дубровачке државе по злу су се највише прославили Млечани и војници папске државе.

Док је град Дубровник био претворен у велики ратни логор и живео у страху од напада моћног Хејрудина, Млечани и папина војска искрцаше се на острву Лопуду и на превару заузеше истоимени град, после Дубровника највећи и најбогатији у дубровачкој држави. Настаде општа пљачка у којој нису ни цркве биле поштеђене, а велик број становника одведен је у ропство из кога се више никада није вратио. Папини војници продавали су Лопуђане као робове Турцима а Млечани су се у тој гнусној трговини појављивали као посредници. Тако је Лопуд тешко страдао и требало је неколико деценија да се поново подигне.

Изрека „Триста Вица удовица“ није без основа, али је везана за једну сасвим другу катастрофу, не за ону алжирску. Народно предање у тој изреци сачувало је спомен на зле и тешке године, најгоре које је Лопуд доживео у својој историји. Иако није остало „триста Вица удовица“ — оно је свакако страдало много Лопуђана и народно предање није могло боље и сажетије да изрази ову несрећу.

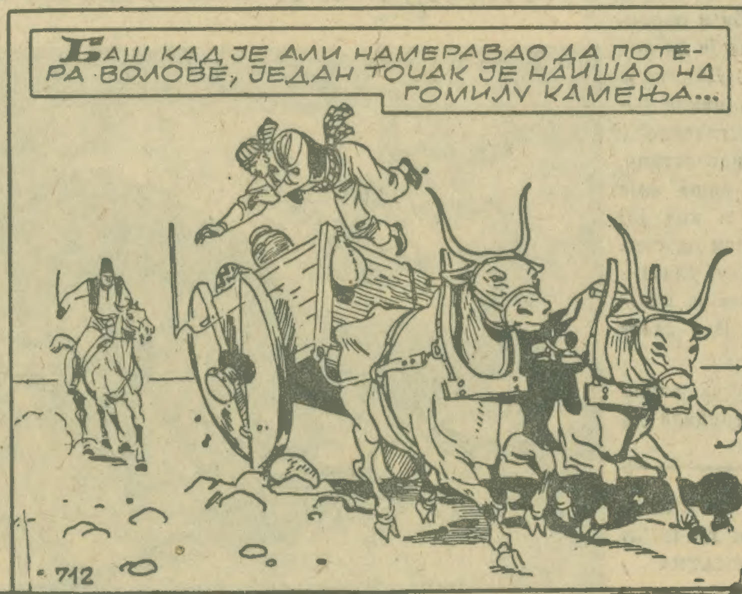
АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

Артиљеријска мода

Последњи крик холивудске моде је: у врту сваке филмске звезде која држи до свог „угледа“ треба да стоји хаубица из првог светског рата. Обичан топ или мерзер већ представљају знак „лошег укуса“. Како је духовито приметио један новинар, за идућу годину се очекује да ће холивудска мода захтевати да баште буду наоружане тенковима из 1915. године.

Опомена

На свим прилазима граду Ригбију, у америчкој савезној држави Ајдахоу, стоје табле на којима пише:

„Ако возите брзином већом од 40 километара на час обавезно ћете посетити наш идеално уређен затвор. Брзина већа од 60 километара даје вам право да упознате нашу изврсну болницу. А ако прекорачите 80 километара на час очекује вас наше лепо уређено гробље.

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

Над Јадраном се спуштало вече.
Удаљена осам морских миља од обале чекала је „Сирена".

У логору извиђача Мира и Драган причали су своје доживљаје.

НАШИМ ЧИТАОЦИМА

У очекивању ваших одговора на питања којима је био пропраћен сваки наставак прве епизоде „Тајанствене пећине" и док чланови комисије буду сређивали одговоре — а верујемо да ће бити доста тачних — објавићемо другу епизоду о доживљајима Драгана и Мире. И у њој ће бити разних загонетки, али за њихово решавање нисмо предвидели награде. Ипак, онима који воле ову врсту забаве, награда ће бити сама прича у сликама.

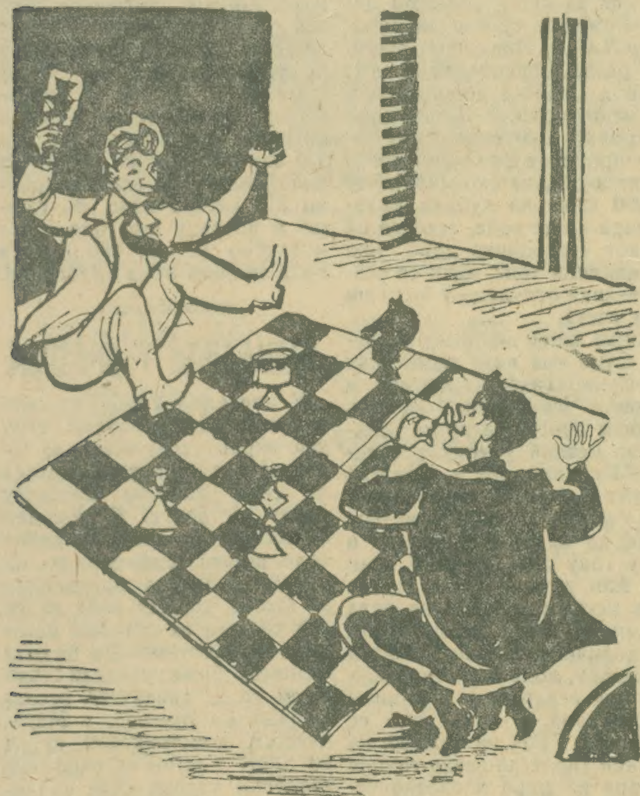
DžHMČLjZH LBAČP
ZHTLZSTLLjČNPLLj
ASEČ.
EČNLjH PČTHEĆH
ESĆLĐHZH ŠTHMS
U-ZTL
VHI
Č=A

712

Необичне игре на шаховској табли

ШАХОВСКА теорија представља систем утврђених правила која су шахисти дужни да познају и поштују. Иначе, и најбољи играчи трпе поразе када вуку потезе који су у шаховским књигама обележени знаком питања. Да би избегли утрте путеве на 64 поља неки шахисти сваку партију сматрају као део сопственог стваралаштва — у чему предњачи велемајстор Давид Бронштајн — и траже нове потезе у познатим отварањима. Други, пак, користе шаховску плочу за одмор од напорних партија и на њој, уз помоћ постојећих фигура, играју игре које су сличне шаху!

Један шаховски турнир одигран у Лондону 1866. године био је директно уперен против шаховске теорије. Организатори су пореметили устаљени распоред шаховских фигура: бели и црни ловци заменили су места са скакачима. Овако измењен шах није прихваћен, али су настављени покушаји да се створи нешто ново. Капабланка је популарисао игру познату као „удвојени шах". Он је једноставно спојио две шаховске табле са свим фигурама. Тако су водичи и белих и црних фигура имали на располагању по 32 фигуре али и обавезу да, за победу у партији, матирају оба краља из супротног табора. То је било много теже и сложеније, па су се неки шахисти само у часовима доколице занимали Капабланкиним изумом. Аљехинов проналазак је „Марсељски шах". Овде су била сачувана сва правила — сем оног који регулише одигравање потеза. И бели и црни су били дужни да једновремено вуку по два потеза. На тај начин фигуре су добијале већу слободу, јер је једна фигура могла да дејствује једновремено из потеза у потез. Тако су довитљиви играчи могли и без знања шаховске теорије да играју успешније. Било је и других покушаја да се на шаховској табли измисли нешто ново. То је шах са „минираним пољима". За разлику од правог шаха, овде сваки од играча тајно обележи по једно поље. То поље је неприкосновено за фигуре из супротног табора — чим се нека од њих нађе на њему изгубљена је без накнаде. Тиме се „минирано поље" открива и због тога се оно чува да би се максимално искористило: са њега се односи нека вреднија фигура, а не и пешак. Контрола обележеног поља је једноставна: оба играча морају да то писмено учине и забелешку ставе крај табле.

Једна нова врста шаха била је демонстрирана у партији Ласкер—Мароци, која има анегдотски карактер. Славним шахистима приредио је у Лондону свечану вечеру неки мецена, чије име није остало сачувано, али је поштеђена заборава партија која је по обеду одиграна. У једној соби била је на поду нацртана шаховска табла на којој су се налазиле шаховске фигуре од стакла испуњене различитим алкохолним пићима. Пешаци су били пуни коњака, лаке фигуре — рума, а тешке — вискија. Докони мецена затражио је од великих мајстора да на таквој табли одиграју једну партију уз услов: играч који однесе са табле било коју фигуру дужан је да испије њен садржај. Игра је почела на тај начин што су оба велемајстора повукла за по два поља пешака испред краља. Онда је Ласкер као бели повукао дамом потез на поље ха5. Мароци је одговорио потезом који је у нормалним приликама исправан: ставио је скакача на поље цеб. Онда је следило изненађење. Ласкер је узео пешака са поља ф7, дао шах и испио оно мало коњака. Мароци је морао да однесе жртвовану даму и искапио добру количину вискија. После тога, каже анегдота, предао је партију.

У Сједињеним Америчким Државама могу се купити пластичне кутије са две коцкице и правилима која упућују у нову игру — шаљиви шах. И овде се игра шах, али без размишљања. Која ће два потеза сваки од играча да повуче, одлучују обе коцке. Оне су обележене шаховским симболима: једна има знаке за краља, топа, ловца, скакача и два пешака, а друга за даму, топа, ловца, скакача, пешака и потез по избору. Играч са белим фигурама први баца коцке и вуче потезе оним фигурама које су показали ови необични шаховски реквизити. Ако правила шаховске игре не дозвољавају да се ма и са једном фигуром игра — губи се право на потез у том бацању. Тада баца црни и то се понавља све до мата. Ако се коцка заустави на знаку „потез по избору" може се повући било који дозвољени потез или одустати од игре у том бацању. Мала или велика рокада може се извести ако се коцка заустави на симболу за краља. Интересантно је правило у погледу одбране од шаха. Страна, чији је краљ у шаху, вуче потез по свом нахођењу без бацања коцки. Ово су основна правила за игру у којој су шахисти само извршиоци потеза добијених после бацања нешаховских фигура.

КАД СЕ ИЗНЕНАДА СПУСТИ МАГЛА

Зашто човек иде увек укруг? О асиметричности нашег тела.

КОЛИКО се поједини људи разликују један од другог, исто се толико разликују између себе лева и десна половина тела код сваког човека. Ова разлика је толика да се слободно може говорити о „левом човеку" и „десном човеку". Те разлике најупадљивије су на нашем лицу. Узмимо на пример нос. Готово се никад нос не налази тачно на средини лица. Он или одступа од линије која дели лице или му врх и гребен „иду" у два различита правца. Знатна разлика постоји и у одстојањима између углова усана и спољашњих углова очију: на десној страни то растојање знатно је веће. Поред тога једна половина лобање (обично лева) готово увек је шира од друге.

Као и лице, и остали делови тела несиметрично су развијени.

Док је код већине људи десна рука јача, десна шака снажнија и спретнија, готово код већине одраслих лева нога је нешто дужа, а лево стопало нешто веће. Због тога је корак учињен левом ногом увек мало дужи што је уједно и објашњење због чега човек у ходу увек „вуче" на десну страну. Ову појаву можемо и сами да проверимо. Покушајмо једном да завезаних очију и са извесног растојања идемо према једном одређеном дрвету. Више је него сигурно да нећемо наићи на дрво, већ ћемо проћи поред њега јер ћемо већ код првих корака кренути мало удесно. Ако бисмо наставили да идемо, описали бисмо круг и вратили се у тачку из које смо пошли.

Ова појава — кретање у круг — нарочито се добро може запазити на отвореној ливади, у потпуно мрачној шуми или кад залутамо у магли. Тада ћемо се стално кретати у круговима.

Примера за „прстенасто лутање" има на стотине. Догађало се да човек већ види зграду према којој се упутио а да због изненадне магле не успе да стигне до ње. Јер, чим му магла сакрије предмете према којима може да се оријентише, он губи правац и почење да иде укруг. То принудно кретање укруг запажено је и на морској пучини. Ако се човек нађе у чамцу и без компаса, помоћу којег би одржавао правац, неминовно ће веслати укруг. Само, уместо дуже леве ноге овде ће кретање зависити од руке која је јаче развијена, а како је код већине људи то десна, приметићемо да чамац, ако веслате леђима окренути прамцу, прави лук удесно.

БЕЛИ НОСОРОГ

У фамилији носорога има пет врста: црни носорог, бели, индијски, са Суматре (он је по величини најмањи) и са Сундског архипелага.

Бели носорог је цин фамилије: висок је 2 метра, дугачак 5 метара а тежак и до 2.000 килограма. После слона то је највећи сисар на земљи. Живи у тачно одређеним зонама Централне Африке. Ова животиња има глатку, там

ну кожу. Веома светла боја сувог муља која се често види на њему кад се он у барама ваља, вероватно је разлог због којег је добио име бели носорог. У односу на остале врсте, бели носорог има мирну нарав. Он једини живи у откривеним зонама, у равницама где расте густа трава.

Данонoћна куповина

У Немачкој се однедавно уводи све већи број радњи-аутомата. Тако је у Франкфурту, у трговачком центру града отворена серија аутомата постављених са спољашње стране једне робне куће у дужини од 30 метара. Из 1124 преграда у 70 аутомата, од којих већина има уређаје за расхлађивање, купци могу данонoћно да се снабдевају храном, пићем и другом робом.

ЖИВОТ НА МАРСУ?

САРАДНИЦИ лењинградског института за цитологију Академије наука СССР успели су да створе услове веома приближне онима који владају на Марсу. Наиме, они су конструисали комору где десетине разних апарата имитирају прилике с којима ће се суочити први астронаути који се буду спустили на тле нашег космичког суседа.

С таванице камере висе велики термометри, испод њих нарочито конструисани вентилатори „мешају“ атмосферу.

На зидовима букте сунца — сијалице које дају дневну светлост. Лабораторијски „Марс“ има и бактерицидну лампу. Њена светлост боји читаву просторију плавичастим и љубичастим тоновима. Јер тако, по мишљењу научника, светли Сунце кроз разређену атмосферу далеке планете.

Марс и Земља имају много заједничког. Нагиб њихових оса готово је исти, а дан (ту подразумевамо дан и ноћ заједно) на једној и другој разликују се свега за 40 минута. На Марсу има воде. Додуше, нема је много: сва вода лако би стала у једно велико језеро — Ладогу, на пример. Има и кисеоника, а није ни тако топло ни тако хладно: од минус 30—40 до плус 20—25 степени. За живот, значи, постоји све што је неопходно.

А има ли живота?

То лењинградски научници и покушавају да дознају. Један од њих утврдио је, на пример, да гусеница кукурузног лептира може да опстане чак и на хладноћи од минус 80 степени. И та гусеница није изузетак. На острвима Арктика и Антарктика нађени су организми који су у лабораторији издржавали температуру од минус 200 степени.

Овај научник успео је да прати процес који се при веома ниским температурама одвијао са живим ћелијама. У почетку се у језгру ћелије појављује порозност, а затим су образују ледени кристалићи. Код слабих ћелија тај процес је дефинитиван, оне угину. Код других, прекаљених, када се загреју, одледе — живот се може обновити. Значи, марсовска температура није препрека за живе организме. За прекаљене организме не би био страшан ни космички мраз коме би били изложени у току међупланетарних летова.

Сарадници лабораторије сада проучавају комплексно деловање на ћелије. Они не само што загревају или замрзавају своје „опитне ћелије“, већ испитују и деловање ултраљубичастих и радиоактивних зракова на њих, стављају их у вакуум. Све то се истовремено „сручује“ на ћелију. Јер, у баш таквим условима могу се наћи космички „пресељеници“ на свом путу или на другим световима.

Утврђено је, на пример, да на Марсу постоји веома јако јонизирајуће и ултраљубичасто зрачење. Могу ли у таквим условима да живе организми слични овима на Земљи? Сарадници института одговарају: да, могу. Јер, на Марсу има мало кисеоника, а без њега ћелије су веома отпорне према радијацијама.

Једноћелични организми на Земљи лако подносе дозу радиоактивности смртоносну за кичмењаке. Ако их још научници буду мало „калили“, то ће и они постати имуни на рендгенске и ултраљубичасте зраке. Значи, прекаљена инфузорија може бити послата на Марс!

А људи?

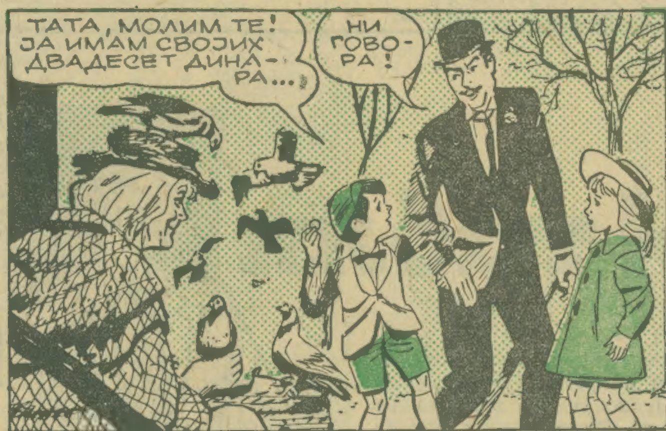
Да би и то једног дана у будућности било могућно,

научници данас проводе много часове у свом вештачком „Марсу“.

WALT DISNEY — МЕРИ ПОПИНС

ВЕЛИКА ОСКУДИЦА ВОДЕ У СВЕТУ

Од памтивека сан човека је био да киша пада по његовој жељи. Стари Грци су „свету“ храстову грану потапали у кишу и тако молили своје богове за кишу. У истом циљу Римљани су бацали кипове у Тибар, Индијанци вршили разне обредне игре, док су код Словена додоле радиле нешто слично. Иако мора покривају око седамдесет један проценат Земљине површине и садрже око милијарду и 250 милиона кубних километара слане воде, тако да на сваког становника дође око 60 милиона тона, ипак се осећа велика оскудица у води широм света.

Кише пада довољно у свету. Само она није добро распоређена. Тако, на пример, у области Черапунџи, у Индији, водени просек је преко једанаест метара у току последње 74 године, док у области Маунт Вајелеали на Хавајима пада чак и 12 кубних метара воде на квадратни метар и то у току последњих 37 година. Али зато с друге стране има места где киша не пада годинама. Мада падају огромне количине воденог талога на земљу, воде нема довољно јер она испарава у огромним количинама, а исто тако се и троши. Тако, на пример, научници тврде да сваке године испари из мора и океана услед великих топлота око 300.000 кубних километара воде и око 62.000 кубних километара из језера и са копна, што износи слој воде око два и по метра дебљине.

Потрошња воде, као што смо рекли такође је велика и износи само у Сједињеним Државама преко 750 литара дневно по глави становника. Али вода се исто тако много употребљава у индустрији и пољопривреди. За производњу једне тоне челика потребна су 244 кубна метра воде, док су за производњу једне тоне хартије потребна око 322 кубна метра воде. Од свих људских потреба производња хране захтева највеће количине воде. Тако је за производњу пола килограма јечма потребна количина воде од 185 литара, док је за гајење пола килограма зоби потребно 225 литара воде. За гајење и прераду шећерне трске потребно је чак 900 литара воде за само пола килограма.

»ЛЕМЉЕЊЕ« У ПРАЗНОМ

У последње време појавио се још један проблем који узнемирава стручњаке за астронаутику: тежња метала да се у васиони слепљују један за други. Стручњаци би желели да знају да ли ће ова појава избацивати из строја и возила предвиђена за Месец, то јест неће ли се она спајати са осталим металним предметима. Да би овај феномен боље испитали стручњаци за астронаутска истраживања из Њутона, у Масачусетсу, конструисали су једну одају у којој су вештачки створени услови који владају на висини од 800 километара. Метали који су се нашли у овој одаји слепљивали су се услед ниске температуре већ после неколико минута. Међутим, с друге стране, овај феномен ће бити користан јер ће моћи да се искористи за спајање васионских платформи на које ће се, на свом путу према Месецу, спуштати васионска возила,

НАЈВЕЋА трка

Америчка влада организовала је 22. априла 1889. године трку безземљаша, сиротиње и пустолова. Старт је био гранична линија а правац: ненастањене и незапоседнуте територије Оклахоме. Трка у којој је учествовало близу 15.000 људи, жена и деце, трајала је више од два дана. Сваки ко је стигао до циља добијао је 65 хектара зиратне земље и пашњака.

СПОРАЗУМОМ између америчке државе и пет индијанских племена — Чирокија, Чоктавса, Чикасавса, Крикса и Семинола — територија звана Оклахома, која се налазила иза граничне линије Чирокија, проглашена је за незапоседнуту земљу слободну за колонизацију.

За све који су желели да учествују у трци били су предвиђени једнаки услови. Било је потребно да сваки такмичар са својим колима, коњем или пешице, на дан 22. априла 1889. године, тачно у подне, стане на стартну линију „трке за Оклахому“. Сваки који би успео пре других да на још незапоседнутој територији пободе свој кочиће добијао је од америчке владе на неограничено коришћење 65 хектара земље. Било је предвиђено да се на овј начин укупно раздели 764 хиљаде хектара.

У Арканзас Ситију, малом и запуштеном градићу дивљег запада, све је врило. У хотелима и гостионицама по три до четири кандидата за трку спавали су у једном кревету. Други су били опружени по поду, у ходницима, по подрумима. Многи су спавали по уличним плочницима стежући под мишком своје пушке „Винчестерке“. Било је и таквих који су на стартни знак чекали већ годину дана.

Међу кандидатима за велику трку било је сиромашних фармера, безземљаша, неискусних дошљака са истока, али и коцкара из Доџ Ситија, Санта Феа и Колорада, револвераша и чувених стрелаца, пљачкаша дилижанса, сумњивих типова, пустолова сваког кова. Било их је попут шерифа Пламера из Монтане који су званично били угледни људи а у ствари вође банди. За многима је већ месецима трагала полиција. Најзад, у тој шареној гомили нашло се трговаца, лекара, па и власника кабареа.

Војска је будућим колонистима дозволила да пређу границу Канзаса и заузму положаје према граници Чирокија тек 19. априла, четири дана пре трке. Земља коју је требало запоседнути простирала се пред њима у ширини од 80 и дубини од 50 километара. Тог дана из Арканзас Ситија према старту кренуло је 15 композиција од по 10 вагона крцатих путницима. Са југа је стигло десет возова. Станица Арканзас Ситија врвела је од људи, жена и деце.

На граници Оклахоме сврстало се на стотине великих и малих кола, хиљаде коњаника и пешака који су чекали подне 22. априла. Жвакали су сендвиче, пушили и чекали.

Генерал Мак Даф саопштио је новинарима да десет хиљада људи чека на стартни знак на самој граничној линији, а још неколико хиљада на разним другим оближњим тачкама. Било је предвиђено да у трци

НА СТАРТУ

учествује и један воз са путницима. Али, с обзиром на брзину осталих транспотних средстава воз није смео да развије брзину већу од 24 километра на час. Колонисти су имали право да искачу из вагона док воз иде и да побадањем међаша означе да су запосели своја 65 хектара.

Многи колонисти су учествовали у трци колима у којима су се налазиле читаве њихове породице — жена деца и покућство. Тачно у минут до дванаест капетан

ТРКА ЈЕ ПОЧЕЛА

Хејс је високо подигао руку са плавом траком. Сви погледи грозничаво су били упрти у ту руку. Пошто је прошло 60 секунди одјекнуо је топовски пуцањ и рука се спустила. У истом тренутку небо се проломило од стотине револверских пуцњева; одјекнула је грмљавина коњског топота и тешких колских точкова, зачуло се пуцање бичева, повици и псовке мушкараца, крици и молитве преплашених жена, плач деце. За непуна два минута цела је линија кренула.

ГИТРИ — ГРАД ПОД ШАТОРИМА

Напред су грабили коњаници, затим су се котрљала лака кола, а на крају поворке ваљала су се тешка кола са арњевима, такозвани „вагони“. Једна кола су ударила у стену, распала се и преврнула. Не обраћајући пажњу на жене и децу, мушкарци су искочили из кола, испрегли коње, појахали их и одгалопирали на њима.

Сви нису имали кола и коње. Било је сиромаха који су трчали пешице носећи сву своју имовину на леђима. Један човек, тешко натоварен, претрчао је за мање од сата десет километара дуж железничке пруге Санта Фе. Носио је шатор, секиру, посуђе, ћебе и хране за више дана. Када је побо свој међаш срушио се на земљу: једва је допузао до прве хладовине где је изгубио свест.

Преко ноћи никла су на ненасељеној територији насеља под шаторима: Оклахома Сити, Гитри, Норман, Кингшифер — будући градови те покрајине. Првих дана у тим дивљим пределима вода се продавала за суво злато, а једна порција свињетине за 3.000 динара.

За свега 24 часа цела територија Оклахоме била је запоседнута. Занимљиво је да није забележен ниједан случај насиља, туче или убиства.

У току последњих година организовано је више сличних трка и Индијанци су, упркос свечаним обећањима и писменим уговорима, постепено потпуно потиснути са прадедовског земљишта. У пролеће 1893. била је дозвољена колонизација и на до тада заштићеној земљи Чикори-Индијанаца. У тој трци на Запад учествовало је преко 100.000 људи.

СТИГАО ЈЕ НА ЦИЉ

УСВОЈЕНИЦИ у животињском царству

У једном старом часопису, који нам је случајно доспео до руку, нашли смо опис читавог низа занимљивих случајева „усвајања“ у животињском свету.

У Берлину је једном нека керуша донела у зубима у собу свог господара јаје из кога само што се није излегло пиле. Керуша је ставила јаје на диван и док је пиле напрезало сву снагу да се извуче из своје беле тамнице, она је лизала љуску као да је покушавала да је омекша. Затим је керуша језиком помогла пилету да се извуче из љуске и однела га на сунце да се осуши. Отада је керуша била права помајка пилету-сирочету: бринула се о њему предано и истрајно и често је морала да свог усвојеника брани од насртаја остале живине.

Једном је опет припитомљена орлица седела на четири кокошја јајета, извела пилиће, хранила их — као што храни своје сопствене птиће — месом уловљених мишева и пацова. Пилићи се уопште нису бојали своје велике и страшне помајке. Припијали су се уз њу, чипкали је кљуновима и гурали главицама;

Неки мистер Б. имао је папагаја-женку која је усвојила четири зебе-сиротице. Када су зебе научиле да лете, често су слетале на леђа своје помајке која се тада поносно шеткала са својом „породицом“.

Нека Ана Б. данима је посматрала једну мачку која је узела под своје окриље пет пилића; маца се брижно старала о пилићима, трудила се да их загреје и стално их је лизала као мачиће.

Један зоолог имао је женку-твора иза које су остала три младунчета. Зоолог их је ставио у гнездо једне ћурке која их је одмах узела под своје. Пошто млади творови нису могли да иду за ћурком, њихова помајка се у почетку страховито љутила на њих. Сваког дана она је по неколико пута излазила из свог гнезда да би мале творове намамила у шетњу. Пошто се они не би ни помакли, ћурка би се вратила у гнездо и почињала да их загрева и да им чисти длаку, као што би чистила перје својим ћурићима,

Закон је закон

Нигеријски часопис „Игл“ објавио је недавно занимљив доживљај једног европског насељеника и његовог васпитаника — младог гориле.

Насељеник је одевао мајмуна по својој слици и прилици: качкет с великим штитом, коцкасте панталоне, сако, кравата и ципеле. Тако одевени и држећи се за руке шетали су се улицама.

И све би било у реду да мајмун није гајио потпуно необјашњиву али веома изражену нетпељивост према полицији. Једном за време свакодневне шетње, горила је изненада ударио песницом полицајца крај којег су пролазили.

Мајмун и његов господар позвани су пред судију. Мајмун је био оптужен због увреде и наношења телесне повреде службеном лицу за време вршења дужности.

Судија је био кратковид и расејан. Док је форме ради прелиставао списе пред собом, обратио се мајмуну и насељенику који су стајали пред њим:

— Који је од вас мистер Смит?

Одговор му је био смех публике која се окупила да би пратила овај необичан процес.

Судија који је очигледно имао смисла за хумор, ослободио је мајмуна, а његовог газду казнио — новчано.

ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

ОБОЈЕНА ОПЕКОТИНА

У болницу су допремили човека с јаким опекотинама. Да би лечење било правилно треба тачно знати степен озлеђења појединих делова тела. То се обично одређује одока.

Међутим, почетком овог лета на конгресу америчких хирурга њујоршки лекари Гулон и Конвеј обавестили су своје колеге о занимљивој новини. Наиме, њима је пошло за руком да нађу метод који омогућава да се код опекотина, без погрешке, разликује мртво ткиво од повређеног и здравог.

У том циљу они убризгавају у крв једну бојну материју на бази бромфенола. Убрзо по убризгавању површина тела боји се плавом бојом. Уколико је степен опекотине већи, утолико је боја интензивнија.

После извесног времена из здравог ткива боја нестаје. Из озлеђеног ткива боја нестаје спорије, док у мртвом ткиву остаје заувек.

ОДАКЛЕ НАМ ДОЛАЗЕ ПУНОКРВНИ КОЊИ

ВЕЋИНА људи верује да су некад постојали само „штајерци" или бар коњи јаких сапи и развијених труди. То се веровање да лако објаснити: где би један обичан коњ могао читаве сате да носи витеза у тешком оклопу? Како су могли, чак и више њих, вући џомбастим путевима, а често и по беспућу тешка кола са огромним точковима гвожђем окованим? Стварно, у оно време код коња се много ценила снага. Али, поред тих тешких коња наши су преци од најстаријих времена ценили коње и по њиховој брзини.

Ако је веровати ономе што говори Александар Дима његови чувени мускетари превалили су за неких 48 часова пут од Париза до Сент-Омера. И то су уз пут застајкивали да би се мало заложили или да би са жбировима кардинала измењали неколико удараца мачевима. Свакако да би многи данашњи коњаници били срећни да имају такве коње. Али... у овој причи има доста литерарног домишљања и не треба јој много веровати.

Ево других, озбиљнијих доказа: енглески краљ Хенрик I (1068—1135) толико је желео да поседује брзе коње да је послао свог изасланика у Шпанију да их тамо набави од Арабљана који су већ тада били познати као изванредни одгајивачи брзих и веома издржљивих коња. Кад су Арабљани протерани из Шпаније, британска мисија је куповала пастуве у Мароку.

Према легенди да није било Мухамеда не би било ни расних коња. Пошто је основао ислам, пророк је зажелео да његови изасланици што пре стигну и у најзабаченија села ради ширења „истинске вере". Те коње је он бирао лично. Било како било, следећих векова сваки верник, богат или сиромашан, сматрао је да му је света дужност да има коња којег би изабрао пророк.

Потомци арапских пастува, увезених у Велику Британију за рачун његовог величанства, и најбољих примерака британских раса били су коњи који су поред снаге и издржљивости имали и знатну брзину, што се нарочито ценило на бојном пољу. Али временом, из непознатих разлога, коњи на које је Хенрик I био толико поносан, почели су постепено да се дегенеришу.

Краљица Ана много је волела коње. Године 1710. одредила је златан пехар велике вредности за победника на коњским тркама. Али трке су изгледале јадно — тркачки коњи постајали су све лошији. Да би се то стање поправило, краљица Ана је прво предложила, а затим и специјалним декретом наредила да се изврши селекција коња како би се повратила стара слава арапско-британске расе.

Французи кажу: „Што жена зажели то и бог зажели", што је свакако тачно, нарочито кад је та жена краљица Велике Британије. И разуме се сви су се дали у потеру.

То је био прави лов у коме су учествовали чак и стручњаци за генеалогију. Први одабрани пастув био је „турски Бјерлеј". Додуше и поред најсавеснијег истраживања, никад се није могло утврдити да ли води порекло из Турске или Арабије. Али, коњ због тога није ништа губио од својих врлина. Тог пастува ухватио је 1689. године, приликом опсаде Будимпеште, капетан Бјерлеј и одвео га у Енглеску и сместио га у своју ергелу.

Други избор стручњака пао је на арапског коња који је припадао лорду Дарлеју. Приликом једног лова на газеле бивши власник уступио га је Дарлеју за ловачку пушку. Године 1704. из Алепа, Дарлеј је послао коња на поклон свом оцу који је живео у Јорку. Потомци „Дарлеј-арабијана" истицали су се лепотом, брзином, и великом издржљивошћу.

И француски краљ Луј XIV волео је коње. У Версају саградио је величанствене штале за своју многобројну коњицу. Вероватно је и његов син волео коње. Једном приликом — историја не говори којом, негде око 1727. године марокански суверен поклонио је Лују XV арапског пастува, којег је специјално одабрао између својих најбољих коња. Али, из непознатих разлога коњ није привукао краљеву пажњу.

Нико не зна тачно шта је било с овим коњем у току неколико година после његовог доласка у Француску. Да ли су га продали? Да ли су неком поклонили? Да није случајно био украден? То је остала вечита тајна.

Године 1731. млађи брат грофа од Лестера, господин Коук шетао се улицама Париза. Одједном, његову пажњу привукла је једна рага упрегнута у нека рабаџијска кола. Господин Коук био је власник једне ергеле и тражио је доброг пастува. Под незавидном спољашношћу раге његово искусно око приметило је нешто од чега му је срце почело јаче да куца. Без оклевања пришао је рабаџији и купио коња.

Господин Коук умро је 1733. године. Своју ергелу оставио је у наследство лорду Годолфину.

И тако се догодило да је рага са париских улица доспела у ергелу лорда Годолфина. Можда би наш јунак угинуо природном смрћу не откривши своје квалитете, да га пуки случај поново није фаворизовао: „разболео се најбољи пастув лордове ергеле и коњушари су га заменили са француским коњем који је, одморан и добро храњен, променио изглед. Тако је дошло на свет ждребе које добило име Лат.

Видећи да је Лат неоспорно пунокрвно ждребе лорд Годолфин се дао у потеру за његовим пореклом. Коњушари су морали признати замену коју су извршили. Тада се лорд Годолфин сетио пастува кога је наследио. На који начин је пронашао племенито порекло Латовог оца? То нико не зна. Али оно што је сигурно, то је резултат свих истраживања: Латов отац био је пастув кога је марокански владар поклонио француском краљу.

Пажљиво негован, Лат је постао првокласан тркачки коњ. Његово потомство донело је славу Годолфиновој ергели.

Коњ лорда Годолфина — „Годолфин-арабијан" — постао је трећи оснивач расе енглеских пунокрвних коња који су и данас најбољи тркачки коњи на свету.

ТЕЛЕФОН ЗА ГЛУВЕ

У Лос Анђелосу, техничари једног електронског предузећа конструисали су телефонски апарат за глуве. Апарат је тако конструисан да оглувела особа може да постави свако питање које хоће свом саговорнику, а да он одговори само са да или не.. То јест, он добија визуелан одговор, пошто је његов апарат снабдевен једном иглом која два пута удари за „да" и једном за „не".

ТКАНИНЕ КОЈЕ СЕ НЕ ГУЖВАЈУ

На велику радост јапанских жена, текстилни стручњаци из Токија направили су тканину која се не гужва а у исто време и... светли. У ствари, хемичари су открили једну алуминијумску смесу која, додата у малим количинама тканини, даје истој флуоресцентни сјај боје слезова цвета. Синтетичке тканине израђене са овом смесом не гужвају се.

МИНИЈАТУРНИ АПАРАТ ЗА ПОЈАЧАЊЕ СЛУХА

Група њујоршких техничара начинила је минијатурни апарат за глуве. Причвршћен у унутрашњем делу уха, апарат је скоро невидљив, мада се састоји од стотину различитих елемената, између којих су: електричне батерије, три транзистора, микрофон, један пријемник и друго. Тежак је свега шест грама.

НЕ ТРЕБА СЕ СМЕЈАТИ

Према мишљењу доктора Џона Кинлија из Њујорка сваки пут кад се човек насмеје он оштећује кожу на лицу, јер приликом сваког осмеха 13 мишића на лицу почињу да „раде". А кожа се замара и троши као ципеле приликом ходања — бар тако тврди овај лекар.

ПЛАТИНА У ПУШЦИ

Једна група ученика у Луганску, у Украјини, открила је једну пушку стару један век. Изненађени необичним сјајем у цеви пушке, позвани специјалисти открили су у њој слој платине тежак 496 грама. Драгоцени метал предат је државној ризници.

ИЗ ЈЕЛОВНИКА ДИНОСАУРУСА

Неколико милиона година пошто су диносауруси сажвакали свој последњи обед, амерички гелог Вилијем Ли Стокс испитао је њихове желуце. За то му је стајао на располагању скамењени грумен тежак 40 килограма који је у ствари представљао садржај желуца једне од ових изумрлих животиња. Нарочитим методом анализе он је у скамењеној лопти нашао ситне, добро сажвакане гранчице, затим остакте костију, добро очуван зуб једног алосауруса, као и комадиће иловаче и камења.

Закључак геолога Стокса био је: диносаурус није био нарочити пробирач у храни. Изненађење је представало то што су у желуцу једне преисторијске животиње, која је све досад сматрана за биљождера, нађени остаци животињске хране.

Опасно и за глодаре...

Хемијска једињења која се данас користе за тровање и уништавање многобројних инсеката зову се инсектициди. Углавном се производе они који трују храну инсеката, затим који дејствују на инсекте нагризањем коже, мишића или нервних ћелија или пак затварају отворе за дисање инсеката и, најзад, инсектициди који улазе у биљке прскањем преко лишћа, инјекцијама или заливањем преко корена и за извесно време штите ове биљке од напада извесних инсеката.

Велики број инсектицида су јаки отрови за човека и домаћу стоку. Неки од њих, као ендрин и токсафен, уништавају успешно пољске мишеве, пацове, хрчкове и друге глодаре. Огледи су показали да отровне течности, прскане по површинама ораница где се налазе мишеви, дејствују отровно продирањем отрова преко коже или путем узимања затроване хране. Прскање је вршено од октобра до априла из авиона. На попрскане површине не сме се за месец дана после прскања пуштати домаћа стока.

ЗВЕРИЊАК НА КОЖИ

Двадесетогодишња Енглескиња Расти Филд толико воли животиње да је тврдо одлучила да се никад не растаје од својих љубимаца. Како ипак не може увек да излази у пратњи неколико десетина представника животињског царства, млада Енглескиња тражила је и нашла решење: на свом телу истетовирала је 62 разне животиње — од тигра до лептира.

ЧУДНА ПОРЕЗА

Сигурно да су најчуднији порез морали да плаћају Индијанци из племена Урос пре неких петсто година. То је племе живело на малом острву које се налазило у језеру Титикака. Краљ Инка чувени Рока захтевао је од свих племена свога царства да плаћају порез према свом приходу. Али Индијанци из племена Урос били су велике лењштине и нису хтели ништа да раде. Хранили су се корењем и тако нису имали од чега да плаћају порез. Међутим, мада су живели на острву око кога је било пуно воде они су били необично прљави и пуни вашију. Да би им доскочио краљ Рока је наредио да племе мора да плаћа годишње порезу у виду вашију, тј. они су морали да напуне вашима једну шупљу зовину цев дужу од метра и да то дају годишње као порез. На тај начин краљ је желео да их натера да се требе од вашију. Сада живи око стотину припадника тог племена, али још увек као полудивљи и још нису научили да раде нити да се перу. Али више не плаћају никакав порез.

Реј Бредбери

(4)

МАРСОВАЦ

Јер из улице је на тихи трг трчећи стигао један човек... Још један... Нека жена, још два човека, мистер Сполдинг. Збуњено су застали. Обазирали су се на све стране и више од свега на свету желели су да се врате кући: јер то... то је био прави кошмар, неко безумље! Па ипак, наставили су да гоне, неодлучно, застајкујући понекад, дрхтећи.

Да, све је било узалуд. Вече се завршило и завршио се и овај необични случај. Лафарж је окретао у рукама уже за везивање чамца. Било му је страховито хладно и осећао се усамљен. У светлости Месеца подизале су се и спуштале ноге, муњевито су се приближавали људи избуљених очију и, ево, већ су сви прогонитељи стигли, свих десеторо стоје на пристану. Бесно су се устремили на чамац. Викали су:

— Ни с места, Лафарж! — Сполдинг је држао револвер у руци.

Било је потпуно јасно шта се догодило... Том, сам, престижући пролазнике, хита улицама окупаним месечином. Полицајац је приметио спodобу која је крај њега промакла. Обрнувши се нагло, загледа јој лице, узвикује неко име и даје се у потеру. „Еј, стој!" Препознао је једног познатог преступника. И тако читавим путем, сви које је срео, мушкарац или жена, ноћни стражар и пилот ракете — сваком је лик онога који је трчао нешто говорио. Позната особа, лице, име... Колико је само разних имена било изговорено за последњих пет минута. Колико је лица било препознато у Томовом лицу и — сва погрешно!

Дуж читавог пута, прогоњени и гониоци, машта и они који маштају, дивљач и пси. Дуж читавог пута: неочекивана појава, блесак познатих очију, узвикивање полузаборављеног имена, сећање на прошлост и све већа гомила оних што гоне.

И ево, сви су сад ту, крај чамца и сваки од њих жели да та чежња припада само њему. „Колико желим , да је то Том а не Лавинија, не Роџер, нико други до Том" — помислио је Лафарж. Али, то неће моћи да буде. Сад је већ касно.

— Излазите из чамца! — наредио је Сполдинг.

Том се испео на кеј. Сполдинг га ухвати за руку.

— Поћи ћеш нашој кући. Ја све знам.

— Стој — умешао се полицајац. — То је преступник. Презива се Декстер и траже га због убиства које је извршио.

—Није, није! — вриснула је жена. — То је мој муж. Шта, зар да не познајем свог мужа?

Други гласови тврдили су своје. Гомила је претила.

Мисис Лафарж је заклонила Тома.

— То је мој син и ви немате никаквог права да га за било шта оптужујете. А сад треба да кренемо кући.

Самог Тома стално је тресла дрхтавица. Изгледао је јадно. А гомила је тражила, пружала руке, хватала га, ловила.

Том је крикнуо.

Пред очима свих мењао се. Био је Том, и Џемс, и човек по презимену Свичмен, затим Батерфилд, био је и председник општине и девојка по имену Јудита, и муж Вилијем и жена Клариса. Био је као меки восак подложан њиховој уобразиљи. Они су урлали, наваљивали, наговарали га. Он је такође викао, одгуривао их рукама, а на сваки позив његово се лице мењало.

— Томе! — звао је Лафарж.

— Алиса! — чуо се нови позив.

— Вилијеме!

Вукли су га за руке, обртали према себи, све док није пао крикнувши од ужаса.

Лежао је на камену — восак што се хлади, сва лица у једном лицу, једно око плаво, друго златасто, коса кестењаста, риђа, плава, црна, једна обрва чупава, друга танка, једна рука велика, друга мала. Стајали су над њим, притискујући прсте на уста. Наднели су се...

— Умро је — најзад је неко рекао. Почела је киша.

Капи кише падале су на људе и људи су погледали према небу.

У почетку полако, затим све брже, окренули су и почели се разилазити, трчећи на разне стране. Само су мисис и мистер Лафарж, обузети ужасом, стојали на месту, држећи се за руке и гледајући надоле. Киша је купала лице окренуто нагоре, лице толико унакажено да се није могло препознати.

Ен је тихо, без речи, почела да плаче.

— Идемо кући, Ен. Ништа се више не може учинити — рекао је старац.

Спустили су се у чамац и, у мраку, отиснули се каналом. Ушли су у свој дом, запалили ватру у камину, огрејали руке. Отишли су на починак; лежали су једно крај другог, обузети дрхтавицом, слабашни, слушајући како киша опет добује по крову.

— Псст — — изненада је усред ноћи проговорио Лафарж. — Јеси ли чула?

— Не, ништа...

— Ипак ћу погледати. Прешао је пипајући кроз мрачну собу и дуго је стајао крај улазних врата пре но што их је отворио.

Најзад их је нагло отворио и погледао напоље.

Киша из црног неба лила је на празно двориште, на канал, на падине плавих планина.

Чекао је пет минута. Затим је мокрим рукама лагано затворио врата и навукао резу.

Крај

БЕСКРАЈНА КИША

Киша је и даље падала — ужасна, бескрајна киша, досадна и исцрпљујућа. Ситан и кос пљусак заслепљивао је очи, и шљапкао у чизмама. У ову кишу утапале су се све друге кише и тонуло сећање на њих. Тоне, читаве лавине воде, кидале су шипраг и секле дрвеће, дубиле земљиште и односиле жбуње. Киша је правила боре на рукама људи и такве оне су личиле на мајмунске шапе; падала је киша у крупним стакленим капима, лила, лила, лила...

— Колико још треба ићи, поручниче?

— Не знам. Миљу. Десет миља, хиљаду.

— Не знате тачно?

— А откуд могу да знам.

— Никако ми се не свиђа ова киша. Било би лакше кад бисмо бар знали колико има до Сунчане куполе.

— Још час, највише два.

— Стварно тако мислите, поручниче?

— Наравно.

— Или можда само тако причате да бисте нас охрабрили.

— Лажем, да бих вас охрабрио. Доста о томе.

Њих двојица седели су један поред другог. Иза њих још двојица, мокри, уморни и сами некако омекшали као глина под њиховим ногама.

Поручник је подигао главу. Његово лице, некад преплануло, избледело је од кише, избледеле су и очи, постале беле као зуби, као његова коса. Био је сав бео, чак је и његова униформа била бела са танким зеленим слојем плесни.

Поручник је осећао како му се низ лице сливају потоци воде.

— Колико је милиона година прошло откад су овде на Венери пале последње кише?

— Не правите вицеве — казао је један од оних иза. — На Венери стално пада киша. Живео сам овде десет година и за то време није се десило да киша, макар за минут, за секунд престане.

— Као да смо под водом. — Поручник је устао и поправио своје оружје. — Хоћемо ли? Пронаћи ћемо Сунчану куполу.

— Или је нећемо пронаћи — примети циник.

— За час или нешто више.

— Обмањујете ме, поручниче.

— Не, ја обмањујем самога себе. Понекад треба лагати. Нисам ни ја бескрајно јак.

Пошли су стазом кроз честар, сваки час погледајући на компас. Около — ничег према чему би се оријентисали. Сиво небо и киша, шипраг и стаза и тамо негде иза ракета на којој су летели и која се срушила. Ракета, у којој су лежала њихова два мртва друга на које је сада лила киша.

Ишли су ћутке један за другим. Указала се река — широка, равна, мрка. Текла је према Великом мору. Кишне капи правиле су на њеној површини хиљаде малих кратера.

— Дајте, Симонс.

Поручник је климнуо главом, Симонс је скинуо с леђа омањи завежај. Хемијском реакцијом од овог пакета постао је чамац. По наређењу поручника одсекли су дебље гране и брзо начинили весла. Онда су запловили бујицом стрпљиво веслајући под кишом.

Поручник је осећао хладне поточиће на лицу, врату, по рукама које су веслале. Хладноћа се увлачила у плућа. Киша је тукла по ушима, очима, листовима ногу.

— Нисам спавао прошлу ноћ — проговори он.

— А ко је спавао? Ко? Када? Колико смо уопште овде ноћи спавали? Тридесет ноћи — као тридесет дана. Ко може да спава кад киша шиба, добује по глави. Дао бих све за шешир. Било какав, само да престане да удара по глави. Тако ме боли глава. Сва ми је кожа упаљена, сад ме и сврби.

— Сам ме је враг довео на ову Вину — казао је други.

— Први пут чујем да неко Венеру назива Вином.

(Наставиће се)

Будите детектив

Одговори:

ПРИЈАТАН АПЕТИТ

Мотоциклиста држи у рукама свећицу што значи да се она већ охладила. Према томе, његова изјава да се управо у тај час зауставио чиста је лаж.

КО ЈЕ ПРЕСТУПНИК

Луминисцентне светиљке су светиљке са хладном светлошћу и никад се не загреју.

ТАЈАНСТВЕНИ ПРОВАЛНИК

Сада је могућно упоредити фигуру на снимку с фотографијама све тројице осумњичених. Прилазећи сефу, сва тројица су активирала скривену камеру.

ЕУРЕКА

На врх живе пирамиде треба да се испне онај који је стајао на поду. Он је највиши од тројице детектива те према томе има и најдуже руке.

ОТВОРИ ОЧИ

На први поглед ова два замка изгледају потпуно једнака. Али, ако пажљивије загледате видећете да се они ипак разликују. На десном цртежу пет детаља представљени су другачије него на десном, док на десном недостаје пет појединости којих на левом има. Ко од вас може да нађе свих десет разлика.

ОДГОВОР:

Лево: Пушкарница стоји наопако. Украс око горњег прозора другачијег је облика. Линије на дрвеним капцима на једном од прозора имају другачији правац. Камен поред капије стоји на другој страни. На забату десно од капије горња греда иде у супротном правцу.
Десно: На улазним вратима куће за становање недостаје горњи прозор. Крај левог прозора изнад капије у зиду недостаје један камен. На згради одмах десно од капије недостаје један димњак. На згради лево од капије на десној страни крова недостаје један испуст. На забату здања десно од капије недостаје једна греда.

Дечји цртежи са конкурса

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„БРАНКА", рад Гордане Бенчик, ученице Основне школе „Владимир Назор", Сремска Митровица

„ИЗ МОГ ГРАДА", рад Бранка Пешића, ученика, Скопје, Идадија, Шумадинска улица 3/7

„НАТАЛИ", рад Милене Белић, ученице Основне школе „Филип Мацура", Бања Лука

УПЛАШЕНА ПТИЦА

ПТИЧИЦА НА КАМЕНУ УПЛАШИЛА СЕ ОД НЕКОГ И ТОЛИКО ДА НИЈЕ У СТАЊУ НИ ДА ПОЛЕТИ. АКО ВАС ЗАНИМА ОД ЧЕГА СЕ ПТИЦА УПЛАШИЛА КРЕНИТЕ ОЛОВКОМ ОД БРОЈА ЈЕДАН ПА СВЕ ДО — НАЈВЕЋЕГ.

ЛАВИРИНТ

Како да мишеви стигну до сира а да не допадну мачки у шапе?

Залутали инсект

Дајемо вам имена пет инсеката: мрава, паука, пчеле, лептира и комарца. Четири од ових инсеката чине једну групу, док је пети залутао у њихово друштво. Који?

Одговор:

Из ове групе треба одстранити паука. Он има осам ногу, док сви остали инсекти имају по шест.

ПЕТ ЛИЦА

Које од ових, ће баш привлачних лица, сувишно?

Одговор:

Изузетно је лице означено бројем 4. Јер на нашем цртежу постоје два пара. Први пар чине лица 1 и 3, други пар лица 2 и 5, док је лице 4 без пара.

НАПРАВИ САМ

ПЕТ МОДЕЛА ОГРАДА

За ове ограде које можете употребити кад хоћете да заградите минијатурну кућу, башту, да означите неки пут или пролаз, набавите већи број половина запушача од плуте и неколико зрна шибице.

Међу овим пет „модела", на нашем цртежу означених од 1 до 5, изаберите онај који вам се највише свиђа и забодите зрна шибице у полузапушаче у чије сте отворе пре тога канули по кап лепка да би се боље држали.

Према намени ограде обојте зеленом, белом или тамном бојом.

(Наставиће се)

Користан савет

Не треба да пренаглите и батерију џепне лампе чији је напон ослабио — баците. Извадите је и јако је сузите по средини (каменом, притиснувши између врата и довратка) тако да средњу батерије опасује прилично удубљење. Вратите батерију на место и ваша џепна лампа светлеће још неколико часова.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) Школа старогрчког филозофа Зенона, 5) опера Ђузепе Вердија, 9) музичка драма Рихарда Вагнера, 10) древни дувачки музички инструмент,11) прича у прози у славу исландског народа или норвешких краљева, 12) музичка нота, 13) земљиште, 15) мера за површину, 16) река у Перуу, 18) име певачице Фицџералд, 20) шанац, 22) шаховски израз, 24) отпорник којим се врши регулисање електричне струје мењањем електричног отпора, 26) бог природе и стада код старих Грка, 27) град у старој Феникији, 29) свеза, 31) лука у Израелу, 33) истурени део копна у море, 35) мера за површину у Енглеској и САД, 37) првак, 38) замена за кафу, 40) главни град Гане, 42) марљивост, делатност, 43) пребивалиште, 44) град у Италији.

Усправно: 1) летовалиште на Црногорском приморју, 2) мера за папир, 3) лична заменица, 4) полудраги камен, 5) десни рукавац реке Рајне у Холандији, 6) познати француски сликар новијег доба (Едгар), 8) планина на Блиском истоку, 14) познати словеначки књижевник („Мартин Крпан"), 17) борилиште, 19) горки лекови, 21) два иста самогласника, 23) коњ (турц), 24) хемијски знак за радијум, 25) лична заменица, 26) планина у Грчкој, 28) врста тропских ветрова, 30) староседелац Апенинског полуострва, 32) крас, крш, 34) музички израз, 36) отворена повреда, 39) јапански облик стихова, 41) птица певачица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ледници, 7) рам, 8) Трент, 10) обод, 12) Анте, 13) Дунав, 15) Тел, 16) ада, 17) из, 19) ро, 20) крамп, 22) авал, 24) море, 26) тока, 27) Алеп, 28) јарак, 30) не, 31) ал, 32) Мал, 34) иза, 36) ивица, 38) Вера, 40) Олиб, 41) оранж, 42) еја, 43) ока, 44) Ета.

Усправно: 1) „Лабудово језеро", 2) Емона, 3) нт, 4) Ира, 5) цент, 6) интерпретација, 7) рода, 9) тело, 11) да, 14) вир, 18) замак, 20) Клара, 21) Мол, 22) ат, 23) Ака, 25) еп, 29) али, 30) ниво, 32) Милет, 33) Лаба, 35) арак, 37) во, 39) Ана.

ИЗ АНАЛА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Љупка Ружа

ТУРОБНО, сиво јутро. Киша пада већ трећи дан. Улице енглеског града Винчестра изгледају као изумрле. Само у парку око здања старог дворца црне се силуете војника с пушкама на готовс. Повијајући се под налетима јаког ветра, војници се труде да се бар мало загреју корачајући без престанка горе-доле. На њиховим помодрелим лицима огледа се потпуна равнодушност. А ипак, свега неколико корака даље, решава се судбина једног човека ...

Тог дана, 17. децембра 1940. године, у Винчестерском двору заседао је суд грофовије Хемпшир који је требало да одлучи о судбини ухваћене немачке шпијунке. Суђењу су присуствовали само сарадници контраобавештајне службе и бранилац. Оптужена се држи прибрано. Она ништа не одриче, не плаче, не моли за свој живот. Њена судбина је решена. Поротници су је прогласили кривом за диверзије и шпијунажу уперену против Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У сали влада мртва тишина. Судија ставља црну капу као знак да се оптужена осуђује на смрт.

Први и једини пут током читавог другог светског рата у Енглеској је тог дана изречена смртна казна једној жени — шпијунки. На смрт је била осуђена жена која је у анале британске контраобавештајне службе ушла под именом „Љупка Ружа". Међутим, према сведочењу очевидаца она нимало није била љупка и ничим није подсећала на краљицу цвећа.

Али, биће најбоље да причу почнемо из почетка.

Средовечни брачни пар

Неколико година пре почетка другог светског рата у мали енглески град Сандаун на острву Вајт стигла је једна не више млада жена. Ускоро се удала за некадашњег ватрогасца по презимену О'Грејди. Према речима енглеског новинара Кукрица, аутора књиге „Тајне енглеске обавештајне службе", супрузи су живели мирно у малој удобној кући. Суседи су их сматрали за пријатне, скромне људе. Тиха Дороти Памела О'Грејди старала се што је боље могла о свом мужу, задовољавајући се његовом скромном пензијом.

Када је нацистичка Немачка објавила рат Енглеској, ситуација у Сандауну нагло се изменила. Раније су острво Вајт посећивали само туристи чији џепови нису били много дубоки. Сада су на острво свакодневно пристизали војници. Свуда су грађена утврђења јер је острво било чворна тачка одбране луке Портсмут и читавог југа Енглеске. Обале острва опасане су бодљикавом жицом и покривене минским пољима. На брдима су се појавила бетонска митраљеска гнезда.

Рат није поштедео ни породицу О'Грејди. Пензионисани ватрогасац јавио се као добровољац и био додељен противавионској заштити у Портсмуту. Његова четрдесет двогодишња супруга остала је сама. Наставила је да чепрка по башти и понекад је одлазила да посети мужа.

Кукасти крст на обали

... Једном је стражар који је чувао неки војни објект у близини Сандауна приметио у даљини жену која је покушавала да се провуче испод ограде од бодљикаве жице. Војник јој је довикнуо да се врати. Али жена, очигледно, није чула његово дозивање и брзим корацима упутила се у правцу мора.

Када је стражар дотрчао до места где се непозната жена провукла кроз бодљикаву жицу, ње више нигде није било. Војник је покушао да је нађе по трагу, али на каменитом тлу траг се брзо изгубио. Само је крај једног огромног облутка нашао малу значку — кукасти крст који је вероватно изгубила та жена.

О догађају је истог дана обавештена контраобавештајна служба. Пошто је у стратегијском погледу острво Вајт било веома важно, случај је захтевао најдетаљнију истрагу.

Обалски појас у околини града стављен је под најстрожу присмотру. Већ прве седмице контраобавештајци су обратили пажњу на жену пензионисаног ватрогасца Дороти Памелу О'Грејди. Та већ у годинама жена показивала је љубав према цртању, мало необичну за њен узраст. Додуше, у томе није било ничег злог — сем једне појединости. Она је цртала своје скице крај одбрамбених постројења при чему је обично бирала време које није било баш погодно за сликање — рано јутро или сумрак када нико од месних житеља није одлазио на приобалне брежуљке. И на тим местима не једном су контраобавештајци налазили значке са кукастим крстом. Поред тога, полицијски наредник из Сандауна, коме је било наложено да прокљуви политичке погледе мисис О'Грејди, морао је више пута да слуша њене хвалоспеве Хитлеру.

Почели су да је прате. Неколико пута контраобавештајци су нашли комадиће папира које је она изгубила и на којима су се налазиле скице артиљеријских позиција и митраљеских гнезда. Једном речи, поштована матрона бавила се шпијунажом.

Једном, крајем треће седмице, мисис О'Грејди опрезно је ноћу искочила кроз прозор свог салона и, обманувши тим не баш много оригиналним триком агента који је мотрио на улаз њене куће, успела је да оде до обале. По мрклом мраку пресекла је телефонски кабл који је повезивао острво са Енглеском. Да су Немци покушали да те ноћи изврше десант на острво, дошло би до праве катастрофе.

Хапшење

Сутрадан ујутру „Љупка Ружа" је била ухапшена. Претрес извршен у њеном стану дао је запрепашћујуће резултате. Испод навлака на намештају било је нађено десетак планова одбрамбених постројења и шеме распореда једног дела 1. канадске дивизије која се налазила на острву Вајт под командом генерала Макнотона. На суду је „Љупка Ружа" признала да је податке до којих је долазила предавала агенту кога је с времена на време немачка подморница искрцавала у близини острва.

„О'Грејди је била мали шраф у организацији која је утирала пут за једанаест немачких дивизија које су, према плану, требало да заузму острво и две велике луке што се налазе иза њих и искористе их као пунктове за инвазију на Лондон и индустријске области у Енглеској — пише Кукриц у својој књизи. „Љупка Ружа" била је не само шпијунка већ и диверзанткиња."

Мисис О'Грејди жалила се на пресуду и апелациони суд заменио јој је смртну казну са 14 година тамнице.

На читаву аферу могла се ставити тачка да бранилац Дороти О'Грејди није обратио пажњу на читав низ необјашњивих и потпуно нелогичних момената.

Прво: за једну шпијунку Дороти О'Грејди била је невероватно расејана. Јер, она је не једном изгубила значку с кукастим крстом и свуда је сејала планове одбрамбених постројења.

Друго: зар би једна немачка шпијунка отворено говорила пред полицијским наредником о својим симпатијама према Хитлеру?

Треће: како је било могућно да немачки обавештајци, којима је „Љупка Ружа" предавала материјал, редовно долазе до пред само острво а да то појачана обалска служба ниједном не примети?

Најзад — и то је било главно — зашто је једна средовечна и не глупа Енглескиња постала немачка шпијунка?

После изрицања смртне пресуде бранилац је једва успео да наговори „Љупку Ружу" да поднесе молбу за помиловање која јој је, што вам је већ познато, била уважена. „Љупка Ружа" нашла се у тамници. Није потребна нека нарочито бујна машта да би се замислило у какве је животне услове доспела. Поред тога очекивала ју је не баш ружичаста перспектива да у тим условима проведе четрнаест година. Краће речено, Дороти О'Грејди, која се на суду тако храбро држала, клонула је духом. Није прошло ни пола године а она је позвала свог браниоца и све му признала.

Показало се да је подмукла шпијунка била само психопата. Читавог живота желела је да буде у центру пажње. Маштала је о слави, али за то није имала ни физичких ни умних квалитета. У школи, на пример, Дороти је једном уплашила учитељицу питањем да ли би је обесили ако би она убила своју мајку којој је иначе — учитељица је то знала — била необично привржена. Током година Дороти је научила да сузбија ту своју страст, али се ње никад није ослободила.

Даљи ток догађаја одредио је случај. Да би могла да обележава на карти линију померања фронта — што су за време рата многи људи радили — Дороти је у једној књижари купила мале енглеске, француске и немачке заставице. Да би била оригинална, једном је једну такву заставицу с кукастим крстом ставила на ревер од костима. Сутрадан је кренула на обалу да би ... искупала свог пса. Стражар ју је приметио и позвао, а она се, знајући да је приступ обали на том месту забрањен, сакрила у жбун одакле је видела како је стражар подигао са земље њену изгубљену заставицу.

Када јој се после неколико дана обратио полицијски наредник, њеном усхићењу није било краја. „Они ме сматрају за шпијунку. Одлично!" И опасна игра је почела. Дороти је већ видела своју слику на првој страни новина и да би тај дан што пре дошао пресекла је телефонски кабл.

Занимљиве су изјаве саме Дороти Памеле О'Грејди које је она дала свом браниоцу кад га је позвала у затвор.

„Нестрпљиво сам очекивала суђење. То је за мене био највеличанственији догађај у читавом животу. Тешко је описати узбуђење које ме је обузело када се одлучивало о мом животу ... Кулминација је наступила када је судија ставио црну капицу. Заборавили су, очигледно, да је уштиркају, тако да му је млитаво платно смешно падало преко очију. Замало се нисам насмејала."

Неочекивани крај

Разочарање је наступило када је било саопштено да је неће јавно обесити као што је очекивала, већ да ће бити стрељана у праскозорје и да ће јој везати очи.

„Протестовала сам, јер на крају крајева какво је то задовољство бити погубљен а не моћи видети читаву ту церемонију?"

Досије „Љупке Руже" био је извучен из архиве и поново упућен суду.

Бранилац је лако доказао невиност Дороти О'Грејди. Али, како су после првог суђења војне власти сматрале да су планови за одбрану острва Вајт и његовог залеђа познати Немцима, читав одбрамбени систем био је преиначен што је коштало неколико десетина хиљада фунти. Поред тога, остала је чињеница да је Дороти О'Грејди пресекла телефонски кабл. И суд је одлучио: Дороти Памела О'Грејди треба да издржи раније изречену казну.

Дороти Памела О'Грејди пуштена је на слободу у новембру 1949. године. Никад више није покушала да од себе прави сензацију. Од те жеље излечила ју је — тамница.

У НЕКОЛИКО РЕДАКА

● Идеално углачана билијарска кугла рапавија је од површине Земље. Ако бисмо једну билијарску куглу увеличали до размера Земљине лоп

те, њена површина показала би већа узвишења и поноре но што су највеће планине и најдубље потолине на нашој планети.

● Морски јеж се креће на врховима зуба.

● Хомер и Сократ, најзнаменитији писци старог века, нису у свом животу написали ни један једини ред. Сва своја дела „држали" су у глави из простог разлога што нису знали ни да читају ни да пишу.

● Најдужи рок у војсци служио је Француз Жан Торел. Године 1699. он је ступио у војску, а 1802. године Наполеон га је пензионисао. Жан Торел је служио војску 103 године, тако да је на списку војних лица био у 17, 18. и 19. веку.

● Према дворској етикецији, византијски император потписивао је документа у два

„наставка": прву половину свог имена исписивао је 24 часа пре но што би потпис дописао до краја.

● Обична цигла натопљена гасом одличан је мамац за јастоге.

● Пчела је једини инсект који је човек припитомио.

● Сервантес и Шекспир умрли су 23. априла 1616. године. Међутим, то не значи да су заувек склопили очи истог дана. Шпанија и Енглеска имале су у то време два разна календара.

● Новорођени крокодил три пута је већи од јајета из којег тек што се излегао.

...омладина Пакистана углавном се бави израдом тепиха а неки међу њима постали су у томе прави вештаци.

Тако мануфактуре из Карачија углавном траже тепихе које су правили омладинци млађи од 18 година. Разлог: имају витке прсте којима вешто везују безбројне чворове скупоцених тепиха.

... један совјетски хидрографски брод уловио је недавно у Тасмановом мору, између Аустралије и Новог Зеланда, џиновску рибу звану буцањ или месечара. Да би пробили крљушти овог џина дугачког 4 метра а тешког 1.500 килограма, совјетски морнари бацили су на њега десет харпуна.

... Французу Фирмину Ферноу из малог места Мукрон, на северу Француске било је пот-

ребно 57 година да би сакупио једну од најлепших колекција лула у Француској од 400 комада.

... прве свилене бубе донели су у Европу мисионари из Индије и Кине и понудили их на поклон византијском цару Јустинијану, 5. августа 535. године.

... највећа шума на свету свакако је сибирска тајга: она заузима површину од око 8 милиона квадратних километара а простире се у

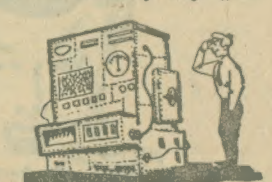

дужини од 5.000 километара док је широка од 1.000 до 2.000 километара.

... највиша хидроцентрала на свету налази се на Памиру на висини од 4.000 метара..

... Јапанци су пре из весног времена пустили у продају налив-перо које истовремено може да послужи и као лампа и као упаљач.

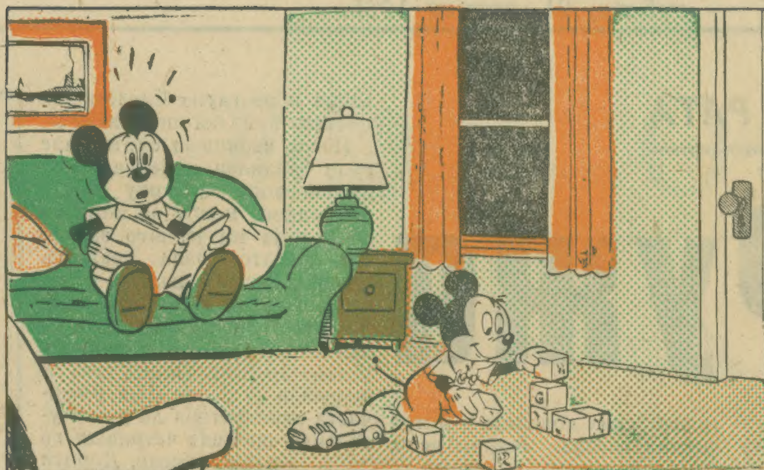
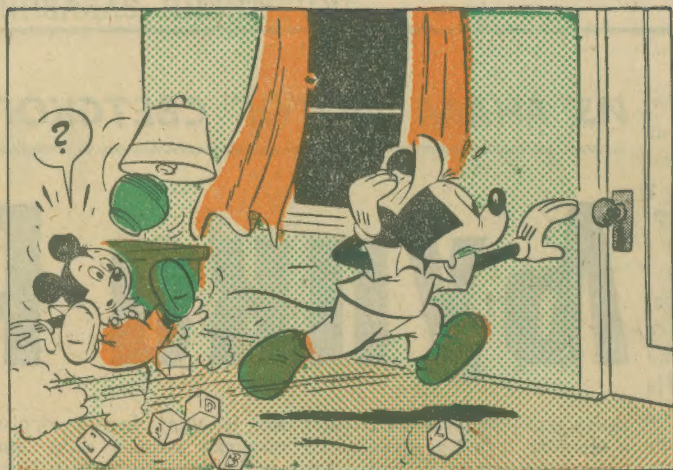
... стручњаци лабораторије за научна истраживања Корнеј универзитета у Илиноису објавили су да су конструисали машину која „ми-

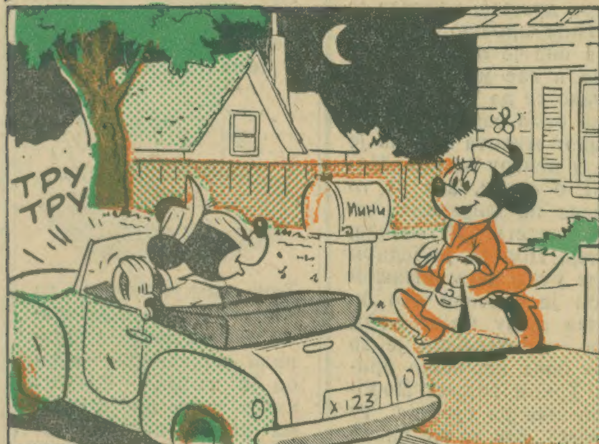
сли". У ствари то је комплекс „електронских неутрона" чије је повезивање било инспирисано човечијим мозгом.

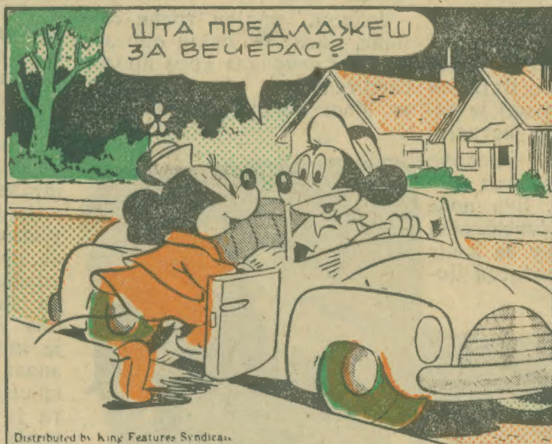
WALT DISNEY

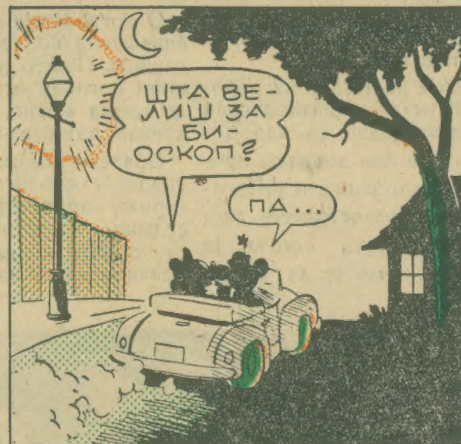
МИКИ

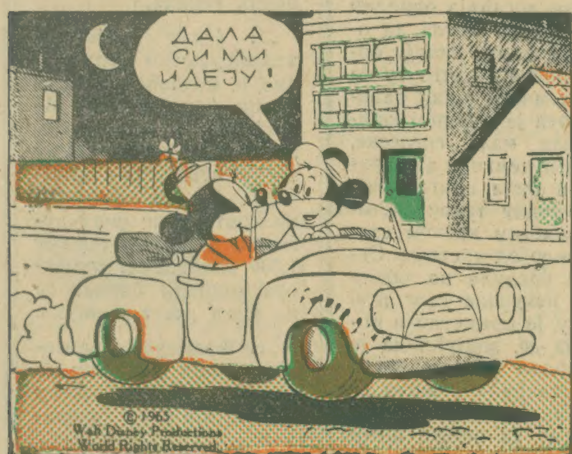

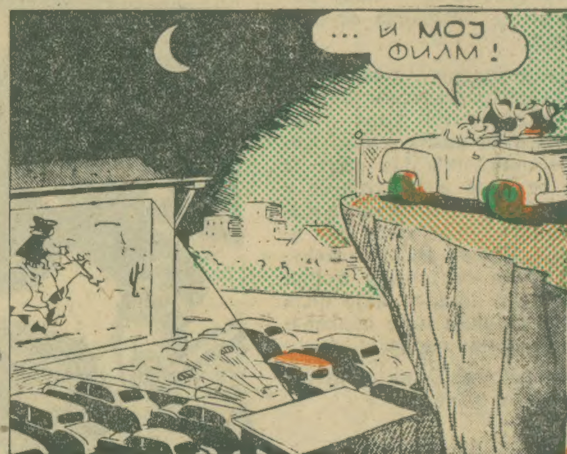

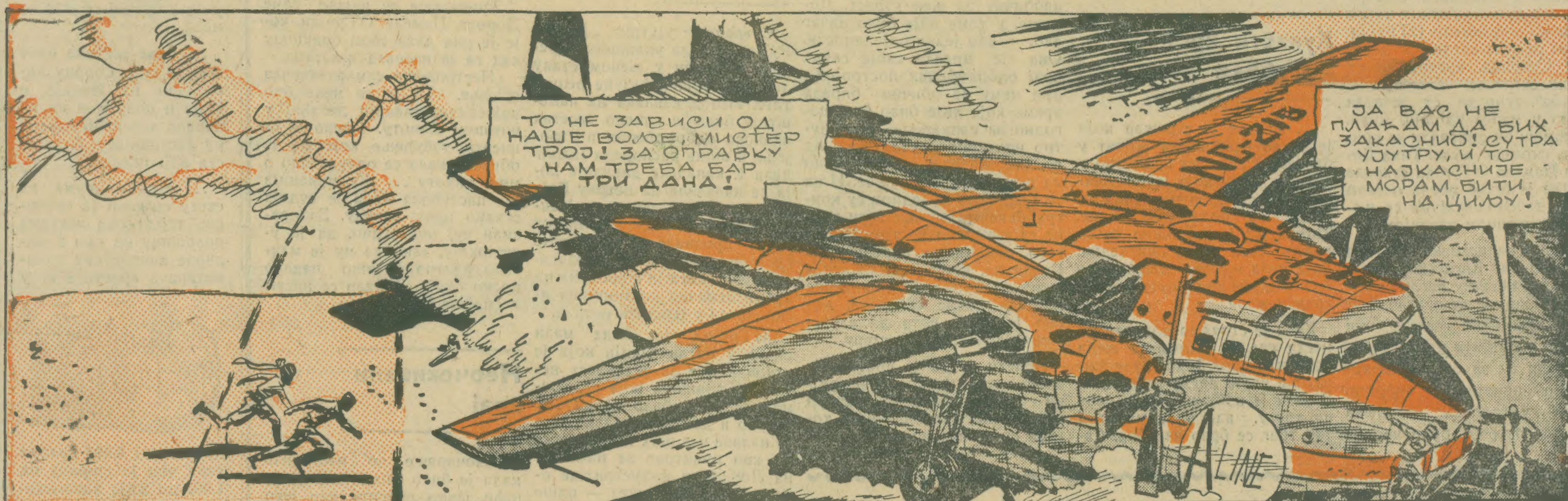

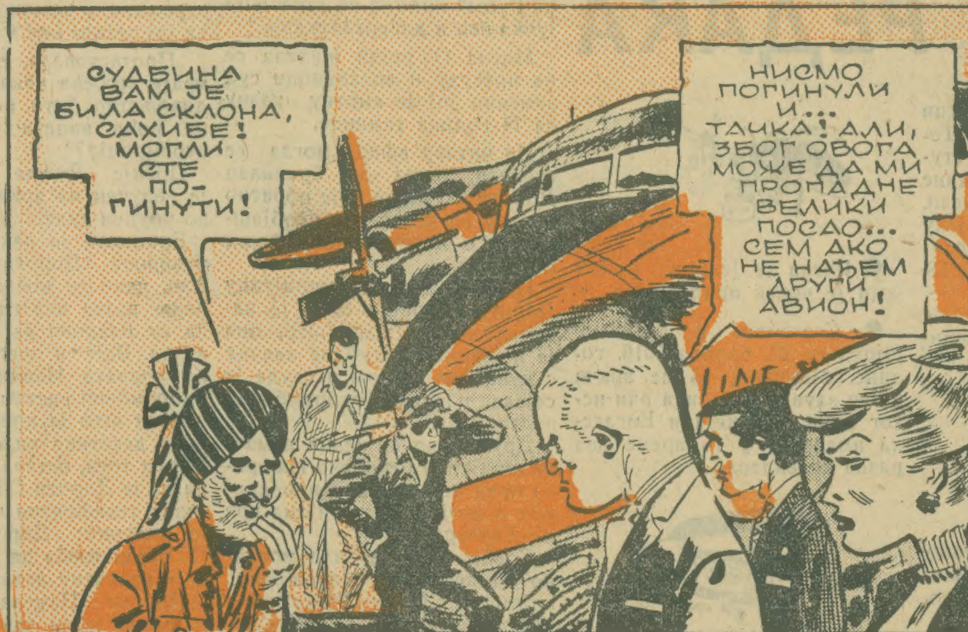
ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика“ штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.